

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala

Greete Palgi

**EESTI NAISAJAKIRJANIKE KOGEMUSED
AGRESSIIVSETE JA AHISTAVATE KOMMENTAATORITE
JA ALLIKATEGA
BAKALAUREUSETÖÖ**

Juhendaja: Maria Murumaa-Mengel, PhD

Tartu 2018

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Ajakirjanike poolt kogetav ahistav ja agressiivne käitumine	6
1.2.1 Sooline ja seksuaalne ahistamine	9
1.3 Ajakirjanike vastu suunatud ähvarduste ja ahistamise tagajärjed.....	12
1.4 Uurimisküsimused	14
2. MEETOD JA VALIM	15
2.1 Valim	15
2.2 Andmekogumismeetod	17
2.3 Andmeanalüüsi meetod.....	19
3. TULEMUSED	21
3.1 Ahistamise pisendamine ajakirjanike poolt	21
3.2 Naisajakirjanike tajutud kogemused ahistajatega	23
3.2.1 Negatiivne tähelepanu seoses ajakirjaniku sooga	26
3.3 Ahistamise ja agressiivse käitumise tagajärjed.....	28
3.3.1 Toimetulekustrateegiad põhjendamatult negatiivse tagasisidega	30
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	32
4.1 Järeldused ning diskussioon.....	32
4.2 Meetodi kriitika ja edasised uuringud.....	36
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	38
KASUTATUD KIRJANDUS	39
LISAD	44
Lisa 1.....	44

SISSEJUHATUS

Valisin enda bakalaureusetöö teemaks Eesti naisajakirjanike kogemused ahistamise ja agressiivse käitumisega allikate ning lugejate poolt mitmel põhjusel – teema on hetkel nii kohalikul kui maailma tasemel väga aktuaalne ning vajab emotsioonide kõrval võimalikult palju süsteemset uurimist; töötan ise ajakirjanikuna ning leian olulisi mõttekohti feministlikust maailmavaatest; ja konkreetset teemat on Eesti kontekstis veel vähe uuritud. Siiski on sarnaseid teemasid uurinud näiteks Katri Lamesoo (2017), kes uuris spetsiifilisemalt seksuaalse ahistamise sotsiaalset konstrueerimist nõukogudeaja järgse ühiskonna kontekstis Eesti meditsiiniõdede näitel, Laura Kalam (2015), kes uuris spordireporterite tööd ning stressiallikaid, Merili Nikkolo (2010), kes uuris ajakirjanike töörahulolu kujundavaid tegureid ja Signe Ivask (2017), kes kirjutas ajakirjanike läbipõlemisest. Siiski käsitletakse neis viimatinimetatud uuringutes üleüldiselt ajakirjanike stressiallikaid ning negatiivset tagasisidet mainitakse vähe, ükski uuringutest ei seo ajakirjanike stressiallikaid ja feministlikku diskursus.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on mõista probleemi esinemise nüansse, peamisi naisajakirjanike poolt tajutud ahistamise ja nende vastu suunatud agressiivse kommunikatsiooni esinemisvorme ning ka seda, kuidas ajakirjanikud agressiivsete ja ahistavate kommentaaridega toime tulevad. Rootsi uurijad Nilsson ja Örnebring (2016) on välja toonud, et ajakirjanikud, hoolimata soost, peavad üsna tihti rinda pistma verbaalsete rünnakute ja ähvardustega. Valisin kitsamalt just naissoost ajakirjanikud, kuna ajakirjanike ahistamise puhul tuleb võtta arvesse ka feministlikku diskursust, sest näiteks Valenti (2016) järgi on The Guardiani viimase 20 aasta jooksul kirjutatud *online*-kommentaaridest, mis sobimatu sisu tõttu moderaatorite poolt blokeeritud, lausa kaheksa solvangut kümnest suunatud naiste vastu. Teema on #metoo¹ liikumise ja viimase aja globaalsete arutelude tõstatumise tõttu aktuaalne, nii näiteks on Lisa France CNNist (2017) kirjutanud, kuidas naised meedias on pidanud pikalt taluma seksuaalset ahistamist ja tema

---

¹ 2017. aasta oktoobris USA näitleja Alyssa Milano poolt alustatud liikumine, kus ta kirjutas enda Twitteri kontolt, et kui kõik naised postitaksid „Me too“ sotsiaalmeediasse, oleks seksuaalse ahistamise mõõde paremini mõistetav, esimese ööpäevaga jagasid üle 30 000 naise enda lugusid seksuaalsest ahistamisest, lisades juurde #metoo (Rowney, 2018).

väiteid kinnitas ka Independentis ilmunud lugu (Andersson, 2017), kuidas naisajakirjanikud löid grupeeringu, et tegeleda seksuaalse ahistamise probleemiga. Töö on vajalik, et saada ülevaade Eesti naisajakirjanike endi suhtumisest ahistamisse ja kuidas nad ahistamiskogemusi defineerivad ja tõlgendavad.

Põhiterminite defineerimine on üsna keerukas, kuna avalikus käsitluses on omavahel sageli eristamatuks põimunud mõisted ahistamine, agressioon, kiusamine, ründamine ja solvamine. Oma töö jaoks olen ahistava käitumise defineerinud igasuguse ründava, ähvardava või agressiivse verbaalse ning käitumisega, kus rünnatu tunneb ebamugavust, pinget või isegi tugevat stressi (Nilsson ja Örnebring, 2016). Seksuaalset ahistamist, mis võib moodustada naisajakirjanike kogemustest märkimisväärse osa (Nilsson ja Örnebring, 2016), võib defineerida kui seksuaalse olemusega mistahes soovimatu sõnalise, mittesõnalise, ja füüsilise olemusega tegevus, mis tekitab ebameeldiva, häiriva, alandava või turvatunnet vähendava õhkkonna (Soolise võrdõiguslikkuse seadus, 2015; Karu jt, 2015; Nilsson ja Örnebring, 2016). Minu töös erinevadki „ahistamine“ ja „seksuaalne ahistamine“ just seetõttu, et seksuaalses ahistamises on oluline erinevus seksuaalse olemusega tegevus. Ehkki Citron (2009) kasutab ahistamisest rääkides ahistajana ka sõna „ründaja“, olen valinud oma töö jaoks keskseks ahistava käitumise allika tähistajaks sõna „ahistaja“. Siiski on oluline märkida, et eriti *online*-ahistamine on väga avatud mõiste, mida võib tõlgendada ja sõnastada mitmeti. Agressioon on tihti defineeritud käitumisega, mille eesmärk on kellelegi füüsiliselt või vaimselt haiget teha (Dura, 2015). Kasutan sama definitsiooni ka enda töös.

Katri Lamesoo (2017) on välja toonud (küll spetsiifilisemalt meditsiinivaldkonnast), et Eesti konteksti puhul ahistamisest rääkides on oluline meeles pidada, et inimesed ei defineeri sageli ahistamist ahistamisena (tõenäoliselt sama ka üldisemalt agressiooniga), kogemusi pisendatakse ja tõlgendatakse millegi muuna. Püüan erineva kogemuse ja tõlgendamismustritega inimeste intervjuudest leida nii erinevaid kogemusi ja hinnanguid, kui ka sarnasusi, mis võivad sageli olla ka teadvustamata või peidetud.

Bakalaureusetöö valimisse kuulub kaksteist Eesti meediaväljaannetes töötavat naisajakirjanikku – kajastatud on nii ajalehtede toimetustes töötavad ajakirjanikud, aga ka üks tele- ja üks raadioajakirjanik. Reporterid on üsna erinevatest valdkondadest: mõned kirjutavad poliitikast ja majandusest, teised tegelevad pigem meelelahutusliku sisuga. Kasutatud uurimismeetodiks on intervjuud, andmeid analüüsisin kvalitatiivse sisuanalüüsiga, kus panin

suurima fookuse ajakirjanike räägitud lugudele, keskendudes vähem nende kasutatud sõnavarale, kuna olulisim oli kuulata nende kogemusi.

Käesolev töö koosneb neljast peamisest peatükist – esimeses peatükis annan ülevaate teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest, kirjutades detailsemalt ajakirjanike poolt kogetud ahistamisest, ähvardamise erinevatest vormidest, sealt edasi ka täpsemalt seksuaalsest ahistamisest ning ahistamise tagajärgedest. Teises peatükis annan ülevaate valimist, andmekogumismeetodist ning -analüüsist. Kolmandas peatükis toon välja peamised tulemused, näiteks, kuidas defineerivad ajakirjanikud ise ahistamist, mis on selle tagajärjed ning kirjutan ka nendest, kes ajakirjanikke ahistavad. Töö viimane sisuline osa on järelduste ning diskussiooni peatükk, milles püüan tuua välja vastused uurimisküsimustele ning arutleda olulisemate tulemuste üle laiemas kontekstis. Töösse on lisatud intervjuukava, kuid intervjuude transkriptsioone ei avaldata TÜ digirepositooriumis DSpace'is ning nendega saab vajadusel tutvuda töö juhendaja (maria.murumaa@ut.ee) või minu endaga (greete.palgi@gmail.com) kontakteerudes.

Minu tänu kuulub ajakirjanikele, kes olid lahkelt nõus intervjuudeks ning jagasid ka soovitusi, kellega edasi rääkida. Tänan juhendajat Maria Murumaa-Mengelit, kes leidis alati minu suunamiseks ja aitamiseks aega.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Käesolevas peatükis selgitan ma mõningaid keskseid põhimõisteid, loon teoreetilise ja empiirilistel uuringutel põhineva raamistiku, milles naisajakirjanikele suunatud agressiivsete kommentaaride esinemist ja tajumist analüüsin. Peatükis käsitletakse ka termini „ahistamine“ tõlgendust näiteks Eesti õigusruumis ja leian enda tööks tähendused põhimõistetele. Kuna ahistamine on sissejuhatuses väljatoodud näidete põhjal pigem naisajakirjanike vastu suunatud, annan ülevaate ka soolisest ning seksuaalsest ahistamisest.

1.1 Ajakirjanike poolt kogetav ahistav ja agressiivne käitumine

Rootsi uurijad Monica Löfgren Nilsson ja Henrik Örnebring (2016: 880) on välja toonud, et demokraatlikes riikides peab küll olema õiglane kohtumõistmine ja ajakirjanike sõnavabadus, aga on selgunud, et ka „esimese maailma“ riikides ei saa ajakirjanikud probleemideta töötada. Nii näiteks on kolmandik Rootsi ajakirjanikest saanud vähemalt ühe ähvarduse osaliseks viimase 12 kuu jooksul (Nilsson ja Örnebring, 2016: 883). Siiski tuleb arvestada, et on erandeid, kus ajakirjanikud maksavad demokraatlikus riigis ajakirjanikutöö tõttu enda eluga, nagu mõrvati mullu Malta ajakirjanik Daphne Caruana Galizia (Peel, 2017) ja Rootsi ajakirjanik Kim Wall (Nielson, 2018).

Ähvardamise ja ahistamise vormid varieeruvad aga ajakirjanikke erinevate negatiivsete nimedega nimetamisest ähvardusteni seksuaalse vägivallega ja surmaga. Jälitamine või helistamine on samuti viisid, mida kasutatakse ajakirjaniku ahistamiseks (Nilsson ja Örnebring, 2016: 885; Ivask, 2017). Kritiseerivad kommentaarid võivad olla kõige leebemaks, aga ka kõige võikamaks ahistamise vormiks, olenevalt just kommentaari sisust. Kõige tihemini kritiseeritakse ahistavates kommentaarides ajakirjaniku kompetentsi ja intelligentsust, selline

käitumine ei ole küll otseselt ohtlik, kuid mõjub siiski ajakirjanikule negatiivselt (Nilsson ja Örnebring, 2016: 885).

Ründavad kommentaarid, näiteks söimamine ja sarnased kommentaarid, on palju tavalisemad, lausa 74% ajakirjanikest on selliseid kommentaare saanud viimase aasta jooksul ja ligikaudu kümnendik ajakirjanikest saavad selliseid kommentaare igal nädalal (Nilsson ja Örnebring, 2016: 883).

Lisaks Rootsile on seda teemat meie lähinaabrite juures uuritud ka Soomes – International Press Institute (2017) avaldas, et üks neljast Soome ajakirjanikust on kogunud ahistavaid või muid verbaalseid rünnakuid, enamus ohvritest olid naised. Tüüpilised rünnakud, mis International Press Institute (2017) välja tõi, olid solvangud, vägistamisähvardused ja järjepidevad telefonikõned.

See ei ole loomulikult vaid Rootsile ja Soomele omane probleem ja fenomen, ehkki kahtlemata on igas kontekstis unikaalseid nüansse, mis võivad sõltuda kehtivast riigikorrast, ühiskonna avatusest, aktuaalsetest probleemidest jne. Siiski leidsid Thomas Hanitzsch ja Folker Hanusch (2012) 18 erineva riigi ajakirjanike uurimisel, et suuresti mõtlevad ajakirjanikud endi töökohustustest ja eetilistest aspektidest ajakirjanikuna olenemata soost samasuguselt, seega ei pruugi riigikord ega poliitika mõjutada nii palju ka ajakirjanike nägemust ahistamisele.

Nilsson ja Örnebring (2016) ütlevad, et on oluline uurida vägivalda ja ahistamist ka demokraatlike riikide ajakirjanike puhul, kuna hiljutised uuringud Kesk- ja Ida-Europas avalikustasid väga palju ahistamise viise ajakirjanike ja meediaväljaannete vastu, näiteks solvamise või ähvardamise kohtusse kaebamisega. Lisaks sellele on ajakirjanikud online-meedia ajastul palju nähtavamad ja ligipääsetavamad kui varem, mis tähendab seda, et eriti lihtne on veebi vahendusel enda arvamust ja mõtet, olgu see ükskõik, missugune, ajakirjanikele avaldada (Nilsson ja Örnebring, 2016: 881).

Lugejapoolseid ahistavaid kommentaare sütitavad erinevad teemad. 70% krimireporteritest, kes uuringus (Nilsson ja Örnebring, 2016) osalesid, said vähemalt ühe ähvarduse viimase aasta jooksul. Lisaks neile olid suure tõenäosusega ähvardusi saanud ka sporti ja välismaa probleeme, ka immigratsiooni kajastavad ajakirjanikud. Uuringus osalenud ajakirjanikud tõid välja, et kõige rohkem süttas kommentaatoreid ähvardusi saatma religiooni, jahtimise, rahvusvaheliste

konfliktide ja diietetide kajastamine, seega võib ajakirjanik saada ähvardusi peaaegu iga teema kajastamisel (Nilsson ja Örnebring, 2016: 886).

Nagu eelmises lõigus mainitud, üks valdkondi, millega kaasnevad ähvardused, on sport. Eestis on teemat uurinud Laura Kalam (2015), kelle bakalaureusetöö keskendus Eesti spordireporteritele ning tõi välja, et mõned naissoost uuritavad leidsid, et peavad end meessoost kolleegidest rohkem tõestama. Sama kinnitas kauaaegse USA spordireporteri Lisa Olsoni (2017) artikkel, kus ta rääkis enda ja sama valdkonna kolleegide kogemustest spordi kajastamisel. Spordireporteritena töötavad naised ei soovi tihtipeale ahistamisjuhtumitest, mida tuleb tihti ette, ülemusele rääkida, kuna siis kiputakse neid tituleerima „bitchiks“ või ajakirjanikuga on „raske töötada“, kuna tuleb tegeleda probleemi lahendamise (Olson, 2017).

Ka meelelahutusuudistega tegelevad ajakirjanikud on sagedaseks ahistavate ja agressiivsete kommentaaride sihtmärgiks, näiteks tabloidides töötavad ajakirjanikud saavad tõenäolisemalt rohkem ahistavaid kommentaare kui need ajakirjanikud, kes on vabakutselised või ei tööta tabloidimeedias (Nilsson ja Örnebring, 2016: 885), kuna esimestesse suhtutakse „pehmema“ valdkonna ja „mõttetute uudiste“ kajastamise tõttu negatiivsema eelarvamusega.

Tulles uuesti laiemale tasemele ja püüdes mõista agressiivsete kommentaaride tegijate motiive - füüsiline vägivald ja teised hirmutamise ja ahistamise vormid võetakse auditooriumi poolt kasutusele eelkõige ajakirjanike või meediaväljaannete vaigistamiseks (Nilsson ja Örnebring, 2016: 881). Ahistamine võib olla ka poliitilise tausta ja ajendiga isegi siis, kui seda teevad inimesed, kes ei kuulu ühtegi erakonda ega organisatsiooni (Nilsson ja Örnebring, 2016: 881).

Reeglina on ajakirjanikud kõigi lugejate jaoks ka väga kättesaadavad, kuna paljude e-maili aadressid on avalikud, tegutsetakse sotsiaalmeedias ning ollakse täisnimega loo juures, mis muudab ajakirjanikud „nähtavamaks“ tavakodanikest. (Chen jt, 2018).

Ajakirjanikuga on kontakti võimalik saada nii anonüümselt kui enda nime alt. Kuigi näiteks Postimees on teinud kommentaariumi nimeliseks, pole väga keeruline luua võltsitud Facebooki konto, et selle alt siiski anonüümsena kommenteerida. Anonüümselt tuntakse end vähem piiritletult ning inimesed lähtuvad pisut vähem enda tavapärasest eetika- ja moraaltundest (Reiljan, 2005: 11).

Tosso (2007: 54) tõi välja, et kommenteerijad ise mõistavad, et kommentaariumis on vaenulikkust ja sõimu, kuigi samas nad ei luba end piirata. Anonüümsena esinevat

kommentaatorit on raske identifitseerida ning temaga ka diskussiooni astuda, sest juba 1998. aastal oli võimalik kasutada arvutiprogrammi, mis kaotab identifitseeriva info ehk virtuaalse sõrmejälje (Ellison ja Akdeniz, 1998). Anonüümsus aga suurendab ahistava käitumise toimumise tõenäosust ja hägustab norme ning sotsiaalselt aktsepteeritavaid piire (*Ibid.*).

1.2.1 Sooline ja seksuaalne ahistamine

Internet peaks ideeliselt olema võrdne platvorm kõigile, kuid paraku kogevad ahistamist palju tihedamini naised ning lisaks ka religioossed, rassilised ning seksuaalsed vähemused (Shanahan, 2017). Soolist ja seksuaalset ahistamist on keeruline üheselt ja eraldi defineerida, kuna uurijate seas puudub ühine kokkulepe ning paralleelselt ahistamisega kasutatakse sageli ka sõnu „vägivald“ ja „kiusamine“ samas kontekstis (Karu jt, 2014: 7).

Seksuaalset ahistamist on post-sovietlikus ühiskonnas vähe uuritud, sotsialismi võimu all oli meeste ja naiste võrdsus üks sloganitest, kuid ei toimunud reaalsuses, sest naised ei kaasatud otsustamisse ning nad pidid tegelema majapidamistöödega ning ei räägitud avalikult ka koduvägivallast (Lamesoo, 2017: 41).

Katri Lamesoo (2017: 58) toob välja, et seksuaalse ahistamise uurimise probleem on selle defineerimine ja tõlgendamine – inimesed võivad toimunud seksuaalset ahistamist pidada mittemillekski ja sellest jätta rääkimata. Lamesoo tõi enda doktoritöös välja seda, et tema kogemusel viidatakse Eestis ahistamisele nalja ning kogemust pisendava, kohati isegi ohvreid alandava tooniga (Lamesoo, 2017: 38).

Sarnaselt on probleemiks ka hägune piir soolise ning seksuaalse ahistamise vahel (Lamesoo, 2017: 58), kuna neid kahte vaadatakse tihti ühe terminina. Soolise võrdõiguslikkuse seaduse (2015) paragrahvis 3 on kirjas punktides 3-6, et otsene sooline diskrimineerimine toimub, kui üht isikut koheldakse tema soo tõttu kehvemini kui teist isikut samalaadses olukorras. Sama seadus (2015) jätkab, et sooline diskrimineerimine on ka isiku ebasoodsam kohtlemine soolise kuuluvusega seotud asjaoludega. Järelikult on Eesti õigusruumis küll sooline diskrimineerimine karistatav, kuid diskrimineerimist saab tõlgendada mitmeti. Ehkki soolise võrdõiguslikkuse seadus sätestab mitmeid olulisi punkte, nagu näiteks väliselt neutraalne säte – sooline

diskrimineerimine on, kui teatud soost isikud on ebasoodsamas olukorras – , on minu töö jaoks kõige olulisem see, et seksuaalne ahistamine on defineeritud mis tahes soovimatu verbaalse või füüsilise seksuaalse olemusega käitumiseks, mille tagajärjel isiku väärikust alandatakse, luues häiriva, ähvardava või vaenuliku õhkkonna.

Tulles taas kitsamalt ajakirjanike juurde - maailma mastaabis on seksuaalset ahistamist kogenud 46% naismeediatöötajatest, ahistamist üldisemalt on kogenud aga umbes kaks kolmandikku naissoost meediatöötajatest (International Women's Media Foundation, 2013).

Ka mõned aastat hiljem avaldatud Reporters Without Borders käsiraamatus (2015: 14) on välja toodud, et igat teist uuringus osalenud naisajakirjanikku oli seksuaalselt ahistatud. Kuigi tihtipeale ahistati naisi seksuaalselt kontoris, juhtus seda ka intervjuusid läbi viies ja pressikonverentsidel (*Ibid.*). Samas uuringus (Reporters Without Borders, 2015) selgus, et üks naine seitsmest on kogenud füüsilist ahistamist ning nendest omakorda kaheksa kümnest ei andnud juhtumist teada, kartes seda enda jaoks veel traumaatiliseks muuta.

Lisaks tööstressile tuleb arvesse võtta ka seda pinget, mis tekib stereotüüpide ning seksismi tõttu. Näiteks leidis Scott Reinardy (2009) ajakirjanikel endi stressitaset hinnates, et naissoost ajakirjanikud olid keskmiselt rohkem kurnatud ja vähem produktiivsemad enda meessoost kolleegidest. Reinardy (2009) spekulatsioon, et seksism, stereotüübid, suurem roll lastekasvatjana ning „klaaslagi“ mõjutavad üleüldiselt naisi negatiivselt, olenemata nende ametist, mis mõjutab naisi ka nende ametikohal.

Hardin ja Shain (2005: 28) märkisid enda uuringus naissoost spordiajakirjanike kohta, et viimased on pidanud tööl taluma seksistliku sisuga kommentaare nii lugejatelt kui kolleegidelt ning vahepeal ei taha intervjuueeritavad nendega suhelda, vaid paluvad mõnda meessoost reporterit, vähendades sedasi ajakirjanike tõsiseltvõetavust.

Naisajakirjanikud saavad tihti ka seksistliku sisuga kommentaare, põhiliselt kasutatakse sõna „lits“, mis kinnitab, et tegemist on misogüüniaga (Nilsson ja Örnebring, 2016: 885). 15% naisajakirjanikest on kogenud ka seda, et neid ähvardati *online*-kommentaarides kas vägistamise, genitaalide löikamise või muude seksuaalse vägivalla vormidega (Nilsson ja Örnebring, 2016: 885-886).

Lamesoo (2017: 93) tõi ka välja seda, et kuigi vanemapuhkus, palgalõhe vähenemine, naistevastase vägivalla kaotamine, naiste representatiivsus poliitikas on aina olulisemaks

teemadeks avalikkuses muutunud viimase kümne aastaga, pole sama juhtunud seksuaalse ahistamisega, mis võib olla seotud naiste kalduvusega tõlgendada juhtumeid olematuks. Citron (2009: 377) on selgelt välja toonud, et kui ahistamist vaadatakse ja käsitletaksegi konkreetset seksuaalse ahistamisena, mitte triviaalse probleemina, julgevad naised rohkem enda kogemustest avalikult rääkida kui kannatada vaikus. Selle kaudu muutub probleem, mis on justkui normaalsus, tabuks, aidates probleemi ennetamisele ning kaotamisele (*Ibid.*).

Alles hiljuti avaldas „Pealtnägija“ loo Igor Mangi seansist, kus Mang pani kliendi ebamugavasse olukorda, katsudes teda vaatamata palvetele seda mitte teha (Kärmas, Gavronski, 2018). Pärast seda algatas politsei Mangi suhtes uurimist (Vasli, 2018) ning „Pealtnägijaga“ võtsid ühendust umbes poolsada ohvrit (Kanarbik, 2018), keda Mang seksuaalselt ahistas. See juhtum kinnitab, et kui üks ahistaja ohver julgeb tulla rääkima, on ka teisi, kes saavad sellest julgust astuda oma looga välja. Sarnane olukord, kus ohvrid julgesid pärast esimeste ohvrite lugude avaldamist enda kogemustest rääkida, juhtus USA-s, kus produtsent Harvey Weinsteini süüdistas väga palju naisi seksuaalses ahistamises ja vägistamises (Kantor, Twohey, 2017). Naised pöördusid enda lugudega meedia poole pärast seda, kui The New York Times (*Ibid.*) avalikustas loo Weinsteini ohvritest, kellele maksti, et nad ei räägiks produtsendi ahistamisest.

Mujalt maailmast on viimasel ajal pälvinud tähelepanu Brasiilia naissoost spordiajakirjanike kampaania #DeixaElaTrabalhar, mis tähendab „Lase tal teha ta tööd“ (Long, 2018). Spordiajakirjanikud tõid The Guardianile antud intervjuudes (Long, 2018) välja, kuidas neid üritati tööpostil intervjuu ajal suudelda või siis kutsuti neid litsiks. Kuigi kampaania on saanud ka negatiivset tähelepanu, näiteks soovitati naistel „tagasi kööki“ minna, on kampaaniat lühikese aja jooksul toetanud ka paljud mehed (Long, 2018), mis näitab, et liikumine ei leia toetust vaid sookaaslaste poolt.

Seksuaalne ja sooline ahistamine kipuvad käima käsikäes ning seetõttu on kahte probleemi keeruline eristada (Lamesoo, 2017: 59). Võttes seda arvesse, on päris raske panna paika ühest definitsiooni, mis hõlmaks endas igasugust ahistamist ja ründamist ning kehtiks igasuguse lähtekoha puhul.

Lähtudes Soolise võrdõiguslikkuse seadusest (2015) ja Karu jt uuringus (2014) välja toodud definitsioonidest, defineerisin enda töö kontekstis soolise ahistamise kui mistahes soovimatu

sõnalise, ja füüsilise olemusega tegevus, mis tekitab ebameeldiva, häiriva, alandava või turvatunnet vähendava õhkkonna.

1.3 Ajakirjanike vastu suunatud ähvarduste ja ahistamise tagajärjed

Meedia digitaliseerimine on küll aidanud ajakirjandusel läbipaistvam olla, kuid samas on lihtsal ligipääsul lugejatele ka teine külg – lugejate lihtsal ligipääsul ajakirjanikele, mida kasutatakse ahistamiseks, hirmutamiseks ja ähvardamiseks. Ajakirjanike ähvardamine on uuringu põhjal efektiivne viis ajakirjanikke vaigistada ka nii demokraatlikus riigis, nagu on Rootsi (Nilsson ja Örnebring, 2016: 889).

Ründavatel kommentaaridel võib olla nii lühi- või pikaajaline mõju, olenevalt inimesest endast ning kommentaari sisust, kuid mõjutab lisaks emotsionaalsele tervisele ka rünnatu suhteid teistega (Stanek, 2016: 4). Vägivallaga ähvardamine on kahtlemata ohvrile tugeva vaimse mõjuga, mis võib lõppeda käesoleva töö kontekstis ajakirjaniku enesetsensuuriga (Nilsson ja Örnebring, 2016: 887). Mida rohkem ajakirjanikku ähvardatakse, seda suuremat hirmu ta tunneb ning kaalub tõsisemalt ametist lahkumist, samamoodi tõstab ähvarduste arv enesetsensuuri (*Ibid.*) või teatud teemade tõstatamist.

Ajakirjanike ahistamine on demokraatia jaoks suur probleem, sest ahistamine mõjutab lisaks vaimsele tervisele ka ajakirjanike autonoomiat, nende võimalust ja võimekust töötada ning ka iseseisvust toimetuse sees ja väljas (Reich ja Hanitzsch, 2013: 137). Louise North (2015) leidis Austraalia naisajakirjanikke uurides, et seksuaalne ahistamine ning soostereotüübid vähendavad ajakirjaniku enesehinnangut ning nad peavad end vähempädevaks, lisaks võib tekkida depressioon.

Lisaks depressioonile, mis mõjutab ajakirjaniku tervist, on nende puhul täheldatud alkoholi liigtarvitamist kõrge tööstressi tõttu (Ivask, 2017, Feinstein, Audet, Waknine, 2014). Arvestades, et ahistamine tekitab lisastressi, võib see anda oma panuse ajakirjanikepoolsesse alkoholi kuritarvitamisse.

Shanahan (2017) tõi välja, et ahistamine on tänapäeval justkui osa ajakirjanike ja meediatöötajate tööst. Shanahan (2017) lisas, et pidev ahistavate kommentaaride saamine paneb ajakirjanikud muretsema ning ajakirjanik peab juba kirjutades arvestama, et ta võib saada negatiivse kommentaarisaju enda suunal.

Debatt selle üle, kuidas veebivihaga tegeleda, on kestnud juba pikka aega. Väljaanded on leidnud, et lugejate kommentaaride toon on liiga järsk ja ebaviisakas ning sisu ksenofoobne ja populistlik, ajakirjanikud näevad aga avatud ja anonüümsetes kommentaariumites sageli demokraatlikku potentsiaali võimaluses lugejatel enda mõtteid teistega jagada (Gustafsson ja Viscovi, 2013).

Tavaliseks ahistamise tagajärjeks võib pidada eitamist, et probleem eksisteerib, sest kardetakse, et keegi ei saa aidata ja seega on parem juhtunud ignoreerida (Marshall, 2005). Naised kipuvad netiahistamisega mittetegelema samamoodi *online*-arvutimängude puhul, kus suheldakse reaalsajas mikrofonide abil kaasmängijatega (Cote, 2017). Lisaks probleemi eitamisele üritavad naismängurid vältida ahistamist enda soo varjamisega, peitudes sooneutraalsete nimede taha ja lülitades mikrofonid välja (*Ibid.*). Sarnaselt mänguritele otsivad ka ajakirjanikud viise, kuidas töönaosus sattuda ahistaja sihtmärgiks võimalikult madalaks muuta.

Ajakirjanike kõige levinum viis end kaitsta on mobiilinumbriga ja aadressiga peitmine avalikest registritest (Nilsson ja Örnebring, 2016: 886). Ahistavaid kommentaare üritatakse väljaannete poolt takistada kommentaariumi sulgemise või modereerimisega ning suletakse ka sotsiaalmeediakontosid (*Ibid.*).

Veebikonstaabel Maarja Punak kirjutas Feministeeriumis (Viik, 2018), mida teha siis, kui keegi inimest internetis ahistab, mis võib suures osas kehtida ja olla abiks ka ajakirjanike töös. Näiteks soovitas Punak teha postitustest ja kirjavahetustest kuvatõmmised, kasutada veebikeskkonna võimalust inimest blokeerida või raporteerida, aga ka anda politseisse süüteo teade ahistava jälitamise kohta. (Viik, 2018). Seega pakutakse abi internetiahistamise vastu, kuid selleks peab ajakirjanik ise tegutsema, et ahistaja ebaseadlikku tegevust takistada.

Seega mõjutab ahistamine ajakirjaniku vaimset tervist, lõppedes mõnel korral ka tugeva stressiga. Lisaks sellele mõjutab ajakirjaniku ahistamine lõpuks ka toimetust, sest ajakirjanik võib hakata enda teemasid valima selle järgi, mis tekitaks vähem konflikti ning ei sütitaks seega ahistajate huvi ning pole välistatud ka see, et ajakirjanik otsustab ametist hoopiski lahkuda.

1.4 Uurimisküsimused

Bakalaureusetöö teemaks on naisajakirjanike poolt tajutud ahistamine, mille toimepanijaks on lugejad ja allikad nii interneti kui ka vahetu suhtluse vahendusel. Minu eesmärk on mõista, millised on naisajakirjanike kogemused ja hoiakud seoses agressiivsete ja ahistavate netikommentaaridega, aga ka üldisemalt, *offline*-sfääri kanduvate ahistamisena tõlgendatavate juhtumite puhul.

Eesmärgist lähtuvalt püstitasin kaks põhilist uurimisküsimust koos alaküsimustega, millele soovin oma töös vastuse leida.

1. Millistes vormides avalduva lugejate- ja allikate-poolse agressiooni ja ahistamisega on Eesti naisajakirjanikud oma tööalases elus kokku puutunud?
  - a. Milliseid juhtumeid ja käitumisviise defineerivad naisajakirjanikud ise selgelt ahistamisena?
  - b. Millised juhtumid ja käitumisviisid on naisajakirjanike hinnangul ahistamise defineerimisel keerulisemad?
2. Millised on Eesti naisajakirjanike poolt kasutatavad lugejate ja allika-poolse ahistamise ja agressiooniga toime tulemise strateegiad?
  - a. Kuidas mõjutab lugejate ja allikate ahistamine ning agressioon naisajakirjanikke nende endi arvates?

2. MEETOD JA VALIM

Meetodi ja valimi peatükis räägin kõigepealt, kuidas ja miks jõudsin enda töö valimini, kellest see koosneb ning missuguste ajakirjanikega on tegu. Teises alapeatükis kirjeldan andmekogumismeetodit, milleks oli poolstruktureeritud intervjuu ning kolmandaks räägin andmeanalüüsi meetoditest.

2.1 Valim

Uurimisküsimustele vastamiseks intervjuerisin kahteist naisajakirjanikku, kellest kümme töötavad trükimeedias, üks tegutseb teles ning üks raadios. Valimisse võetud ajakirjanikud on väga erineva töökogemusega, pooleteiseaastasest staažist kuni ligi 40aastase töökogemusega ajakirjanduses. Intervjueritud kajastavad oma igapäevatöös erinevaid teemasid. Valimis on nii meelelahutusliku sisu edastajad, kui ka näiteks meditsiinist, majandusest, poliitikast ja sotsiaalsetest probleemidest kirjutavad ajakirjanikud.

Valisin teadlikult sihipärase valimi, kuna eesmärgiks on valida vastavalt uurimiseesmärgile ideaalsed küsitlevad (Rämmer, 2014). Näiteks üks intervjueritav on ajakirjanduses töötanud üle kümne aasta ning pidasin teda käesoleva töö valimisse sobivaks, kuna ta on enda kogemustest ahistajatega rääkinud mõnel korral avalikult meedias, seetõttu teadsin, et tal on päris palju kogemusi agressiivsete ning ahistavate kommentaaride saamise osas. Põhiline probleem oligi minu kui uurija jaoks leida need ajakirjanikud, kes oleksid esiteks nõus rääkima enda kogemustest ja teiseks ka kogenud ahistamist.

Tabel 1. Intervjueeritavate kood.

Vanus	Teemavaldkonnad, mida põhiliselt kajastab	Staaž ajakirjanikuna
33	Meelelahutus, naistega seotu	Umbes 10 a
35	Haridus	Umbes 20 a
59	Meditiin	37 a
32	Majandus, korruptsioon	6 a
23	Poliitika	Umbes 2 a
37	Meelelahutus	5,5 a
28	Reisimine	1,5 a
22	Poliitika	1,5 a
35	Majandus	3,5 a
27	Poliitika, kohtuteemad	6 a
46	Meditiin, ühistransport	11 a
51	Majandus	35 a

Ajakirjanikega oli üsna lihtne kontakti saada ning nad olid meeleldi nõus intervjuud andma, kui selgitasin pisut, et uurin ajakirjanike ahistamist ning soovin nende kogemuste kohta küsida. Ajakirjanikega võtsin kõigepealt ühendust meilitsi või Skype'i vahendusel ning edaspidi vestlesin nendega telefonitsi või Skype'is.

Suurema osa intervjuusid viisin läbi Skype'i vahendusel. Lisaks sellele vastas üks ajakirjanik ka meili teel. Olin intervjuuga e-maili vahendusel nõus, kuna teema on tundlik ning intervjueeritav peab end võimalikult mugavalt tundma, et tahaks end üldse avada. Peale selle oli kõige olulisem saada kirjeldusi erinevatest olukordadest, seega latentne info ei mänginud nii suurt rolli. Skype'i intervjuu puhul on üheks ohuks see, et inimene ei räägi nii ausalt, kui ta

võiks seda päriselus teha ning ta tunneb tugevamalt, et teda jälgitakse (Sullivan, 2012: 56-57). Samas ei saa ka näost näkku vesteldes garanteerida, et intervjuueeritav räägib autentselt (*Ibid.*).

Kõige suurem reaalne probleem Skype'i intervjuu ajal on tehniline tõrge, eriti kui see peaks korduma, võib intervjuueeritav sulguda ning osa olulisest informatsioonist läheb kaotsi (Sullivan, 2012: 59). Kartsin seda ka kõige rohkem ning seetõttu otsustasin ka Skype'i intervjuu salvestada mobiiliga, kuna rakendused, mis Skype'i kõnesid salvestavad, on mind varem alt vedanud.

Ükski intervjuueeritavatest ei vajanud pikka sissejuhatamist ja mahukat jäämurdmist, nad said eelnevast suhtlusest aru, mis mind enim huvitab ja lisaks oskasid ise ilmselt enda ameti tõttu üsna hästi fookuses püsida. Intervjuud kestsid 20 minutist ligi 50 minutini. Mõned intervjuud leidsid aset kohvikutes ning mulle tundus, et need vestlused olid põhjalikumad vaatamata melule, mis võis intervjuueeritavat segada.

Allolevas tabelis on kirjas intervjuueeritavate kood. Ei toonud ajakirjanike töökohti välja anonüümsuse huvides.

2.2 Andmekogumismeetod

Bakalaureusetöö andmekogumismeetodiks on semistruktureeritud intervjuu, kuna teadsin varasematest värbamisaegsetest vestlustest intervjuueeritavatega, et neil on üsna erinevad kogemused ahistavate kommentaaridega ning fookuseni jõudmiseks tuli kasutada pisut erinevaid küsimusi.

Alguses panin paika küsimused, mis aitavad intervjuud suunata, kuid eeldasin, et tõenäoliselt tuleb kavast kõrvalekaldeid. Kõrvalekalded intervjuus rääkisid detailsemalt isiklikest kogemustest ühes diskreetsete andmetega, seetõttu on need ka intervjuu transkriptsioonis [kättesaadav töö juhendaja (maria.murumaa@ut.ee) või minu endaga (greete.palgi@gmail.com) kontakteerudes] märgitud kohati „muu jutu“ alla või hoopiski eemaldatud, et mitte avalikustada ajakirjaniku identiteeti. Näiteks kui intervjuueeritav hakkas rääkima väga täpselt mõnest juhtumist, kus nimede ja konkreetsete detailide eemaldamisel polnud enam aru saada, mis täpselt juhtus, jätsin selle välja.

Esimeses osas keskendusin ajakirjaniku teemadele, mida ta üldiselt kajastab, uurisin ka meelepäraste teemade kohta, et ajakirjanik sujuvalt järgmisteks küsimusteks ette valmistada. Seejärel kõnelesime ebameeldivatest kogemustest ajakirjanikuna. Näiteks palusin ajakirjanikul rääkida konkreetseid lugusid, mitte üldistada enda kogemusi. Kolmandaks uurisin, kellelt ajakirjanik on toetuse saamiseks abi palunud ning kas ta üldse seda teeb. Lõpuks palusin tal ka defineerida ahistamist, et saada paremini aru, mida tema ahistamise all silmas peab.

Intervjuu läbiviimise oht on see, et intervjuuerija ei suuda korraga küsida õigeid küsimusi, suunata vestlust endale meeldivas suunas, aktiivselt kuulata, ning samal ajal ka kõike kontrolli all hoida, et mitte kulutada näiteks lubatust kauem intervjueeritava aega (O'Leary, 2004: 204). Põhjaks oli ühesugune kava (Lisa 1), kuid ühel juhul hakkasin uurima rohkem ahistamise kohta, teise puhul allikate rünnakute ja tööstressi kohta, kuna inimeste kogemused olid väga erinevad ning info saamiseks tundusid need suunad paremini sobivat.

Salvestasin intervjuud diktofonirakendusse enda mobiilis. See on hea küll toormaterjali salvestamiseks, kuid võib tekitada intervjueeritavas ebamugavust (O'Leary, 2004: 203). Ma ise ei märganud intervjueeritavates ebamugavust, ehk on asi selles, et nad ise on palju diktofoniga töötanud ja tunnevad end lindistamise osas mugavalt.

Kuigi intervjuu käigus võib saada väga head ja põhjalikku materjali enda uurimuse jaoks, tuleb kindel olla, et ei suuna intervjueeritavat enda küsimustega üht või teist seisukohta võtma, kuna mõjutatud tulemustega intervjuu annab ka mõjutatud analüüsi vastused, mis ei pruugi näidata tegelikkust (O'Leary, 2004: 207). Seetõttu proovisin vältida eeldustega küsimusi, siiski tuleb arvesse võtta, et suhtlesin ajakirjanikega enne intervjuud ja teadsin, et neil on midagi uurimisteema kohta rääkida. Näiteks küsimus „Oled Sa nõus rääkima mõnest juhtumist, kus said konkreetselt negatiivselt tagasisidet kelleltki?“ oli ajendatud sellest, et eelnevas suhtluses oli ajakirjanik (N33) öelnud, et ta on negatiivset tagasisidet saanud.

Kvalitatiivse uurimismeetodi plussideks on tundlikkus ja täpsus ning keskendutakse teksti sisule, mitte ei üritata seda numbritesse suruda (Kalmus, Masso, Linno, 2015). Kuna ahistamine on väga tundlik teema, võimaldab kvalitatiivne meetod uuritavate maailma süvitsi mõista ning nende vaatenurgast ahistamist näha.

2.3 Andmeanalüüsi meetod

Andmeanalüüsi meetodiks valisin kvalitatiivse sisuanalüüsi, kuna mul oli kaksteist väga erinevat intervjuud, mida tuli individuaalselt analüüsida ning minu töö jaoks on oluline uurida teksti sisu nüansse, samas püüdes silmas pidada ka uurimisteemat tervikuna.

Selle meetodi oluliseks osaks on andmeanalüüsi fookuse paikapanemine enne intervjuud, et teada, kas tuleb küsida rohkem kirjeldavaid või siis näiteks faktilisi küsimusi (Ezzy, 2002: 61). Meetodi eesmärk on kanda edasi intervjuueeritava „häält“ ning ideid, muutmata seda tabeliks või kvantitatiivseteks tulemusteks (*Ibid.*). Meetodi puhul on oluline ka see, et uurija ei teeks järeldusi ja tõlgendusi enda vaatenurgast, vaid üritaks mõista juttu võimalikult intervjuueeritava vaatenurgast (Ezzy, 2002: 61). Seetõttu pole halb ka intervjuueerijal aeg-ajalt pidepunktidena üle kinnitada teatud arusaamad, et vajadusel intervjuu vastustes veel enda jaoks märkmeid teha intervjuueeritava arusaamade kohta (*Ibid.*). Näiteks ühe intervjuu puhul küsisin üle: „Saan õigesti aru, et naised sihitakse kommentaatorite poolt, et neid on lihtsam mõjutada?“. Tegin seda, et olla kindel, kas ma saan ta mõttekäigust täpselt aru. Sedasi oli hiljem ka analüüsi lihtsam teha, kuna olin enda jaoks saanud kinnituse, et mõistame juttu üheselt ning ei pidanud eeldama, mida ajakirjanik võis silmas pidada.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul peab arvesse võtma, et analüüsimata jäävad tihtipeale mitteverbaalsed märgid, mistõttu võib osa tõlgendusest intervjuueerija ja intervjuueeritava vahel muutuda (Titscher jt, 2000: 67). Tähelepanuta võivad jääda ka need osad intervjuust, mis intervjuueerijale ei pruugi huvi pakkuda tema töö kontekstis ning siis võib jälle osa infost minna kaduma (*Ibid.*). Arvestades seda, üritasin analüüsis välja tuua ka need kohad, kus intervjuueeritavad sõnakasutusega näitavad enda arvamust, seda otseselt välja ütlemata. Näiteks kui intervjuueeritav ütles „ikka ju“, tõin selle välja, et märkida tema arusaama probleemi käsitlusest.

Enne analüüsimist lugesin intervjuud põhjalikult läbi ning panin paika kolm suuremat kategooriat, kuhu saab ajakirjanike kogemusi liigitada, milleks on rünnakute ja ahistamise defineerimine ajakirjanike endi poolt, kes ajakirjanikke ründavad, ja mis on ahistamise

tagajärjed. Kogusin kolme kategooriasse ajakirjanike kogemused, millest nad olid mulle nõus rääkima, et leida enda uurimisküsimustele vastused.

Latentses sisus on oluline märgata intervjueeritava eeldusi ja kontekstist sõltuvaid tähendusi (Kalmus, Masso, Linno, 2015). Seega kuigi üks ajakirjanik (N35) ei öelnud, et ta kartis enda turvalisuse pärast, kui tema käest hakati uurima, et missuguses valguses ta artiklis uusarendajaid kajastab, tõi ta välja, et need mehed olid suured ja jämedate kuldkettidega. Säärase kirjelduse andis ajakirjanik (N35) siiski mingil põhjusel ning seetõttu tuleb ka analüüsis seda märgata. See aga ei tähenda, et oluline roll ei oleks olnud ka manifestsel sisul, kuna suur rõhk on ka konkreetsetel lugudel, mida ajakirjanikud jagasid. Sel põhjusel otsisin tekstidest sarnase mõtte või ideega tähelepanekuid, mis ajakirjanikel kattusid. Kodeerisin teatud võtmesõnad käsitsi, kasutamata ühtegi tarkvara, kuna mul oli vaid kaksteist intervjuud, millele keskenduda. Näiteks fokuseerisin koodidele „ahistamine“, „ründama“, „sõimama“, „emotsionaalne“, „stress“, „pinge“, „toetus“, „oht“, „kiusamine“. Kategoriseerisin koodid kahte suuremasse rühma: ahistamise defineerimine ajakirjanike endi poolt, mis juhtumeid nad välja toovad, ning teiseks ahistamise tagajärjed, sest pidasin neid enda töö kontekstis kõige olulisemaks. Tulemuste esitamisel järgmises peatükis püüan analüütiliselt süstematiseeritult esitada peamised leiud.

3. TULEMUSED

Tulemuste esimeses osas annan ülevaate, kuidas ajakirjanikud ahistamist ise pehmendasid ja pisendasid. Teises osas annan ülevaate naisajakirjanike tajutud ahistajatest ning kolmandas toon välja, mis on ahistava käitumise tagajärjed ajakirjanikele ja kuidas sellise käitumisega toime tullakse.

3.1 Ahistamise pisendamine ajakirjanike poolt

Ajakirjanikud defineerisid ahistamist erinevalt, ka ühe ja sama inimese jutus võis sageli märgata vastuolusid. Kohati tunnistati näiteks selgelt, et ahistamine on probleem ning sellega tuleb tegeleda, aga sealsamas nimetati ahistavat käitumist ka pisendavalt „mõlsemiseks“, mis on küll tõlgendamise küsimus, aga võib olla pehmema tähendusega kui ahistamine:

N(33): „Aga ma sain selle peale sellise kirja sisuliselt, et ma loodan, et sa lähed ja hüppad sillalt alla. See on ju otsene surmasoov. Ma ei saanudki otseselt aru, et mis teda häiris või et miks? Miks selle peale just? Et nii palju muid teemasid on ka, et miks see teema... See tuli mulle Facebookis. Kui ma rääkisin kolleegidega sellest, ta nime enam ma ei mäleta, siis tuli välja, et see sama inimene on ka teistele naisajakirjanikele kirjutanud, et ongi teatud väike hulk inimesi, kes käivad, trollivad ja mõlisevad naisajakirjanikega. Mõned ütlesid ka, et seda ei tohi tõsiselt võtta, aga minu arust peaks seda tõsiselt võtma.“

Kuigi ajakirjanik ise ütles, et lugeja poolt soovitus talle sillalt alla hüpata on otsene surmasoov, on ta selle hiljem liigitanud „trollimise ja mõlsemise“ alla, mis on leebem kategooria kui näiteks „ähvardamine“.

Ajakirjanik N35 valis väga sõnu, kui ta kirjeldas ahistavate kommentaaride kogemist.

N(35): „Ma ei teagi, mis sellest vaidlusest lõpuks sai. See oli selline tugev... tagasiside.“

Ajakirjanik N35 pidas ka päris pikka pausi, kui ta üritas defineerida iseenda jaoks, mida pidevad telefonikõned ühelt allikalt tähendasid. Samas ei pidanud ta tagasisidet ahistamiseks, kuigi tões, et sellest tulenes tugev vaimne pingeline. Ajakirjanik N37 rääkis enda kogemusest, kuidas tema peale telefonitsi karjuti, ometi ei pidanud ajakirjanik seda ahistamiseks.

Minu intervjueritud ajakirjanikud olid üldiselt olid ühel meelel, et netikommentaatorite solvangud ja kiusamised pole ahistamine ja netikommentaatorid pole ahistajad. Valimi intervjuude põhjal selgus ka see, et netikiusu peeti tihtipeale paratamatuseks ja aspektiks, millega tuleb ajakirjaniku elukutse valimisel juba arvestada.

N(35): „Vahepeal ikka on see, et kellelegi mingi lugu ei meeldi ja siis ta sõimab ja helistab, aga seda ei oska enam eriliseks pidada. See käib töö juurde.“

Seda töid ka mitmed teised ajakirjanikud välja, et tulebki kriitikaga harjuda, isegi kui see on põhjendamatu. Kriitika ajakirjaniku N33 keelekasutuse puhul ei mõjuta teda, kui ta on ära põhjendanud enda jaoks, miks ta teatud sõnu kasutab. Näiteks kui kritiseeriti seda, et ta kasutab sõna „deitima“, ei pidanud ajakirjanik seda ründavaks või ahistavaks, kuna ei soovinud kirjale isegi vastata. Ajakirjanikud leidsidki, et kui nendega võetakse ühendust, et mõnele veale tähelepanu juhtida, olgu see faktiline või keeleline, on nad pigem positiivselt meelestatud. Ajakirjanik N33 lisas, et keeleteoimetaja ei jõua kõiki artikleid parandada, mis portaalis on, seetõttu pole tal vigade väljatoomise vastu midagi.

Intervjuude puhul on märgata, et rünnakud on kas kolleegide või ajakirjanike endi poolt mingil määral normaliseeritud ja sellesse suhtutakse kui paratamatusesse. Teatud juhtudel võis märgata ka enda rolli üle juurdlemist, iseenda konstrueerimist provokaatorina (ja seetõttu ka kandes veidi ohvrisüüdistamise tüüpilist mõttemustrit). Näiteks ajakirjanik N59 kirjeldas ebamugavaid olukordasid intervjueritavatega, ning võttis lood kokku:

N(59): „See võis sõltuda ka minust endast, et mõni teine ajakirjanik poleks seda tähele pannudki. [---]Äkki seda lugu nii ei juhtunud ja ma tundsin end tol hetkel selliselt.“

Ajakirjanikud defineerisid ahistamist üldiselt sellise käitumisena, mis on korduv, süstemaatiline ning mis eirab inimese soove ning tungib isiklikku ruumi. Paaril korral toodi välja, et ahistamine on mõne intervjueritava jaoks pigem füüsiline.

N(46): „Aga minu jaoks tähendab ahistamine pigem füüsilist asja.“

Kuigi paljud intervjueeritavad märkisid, et ahistamine, ka seksuaalne, on inimese personaalsesse ruumi tungimine ja tema soovide eiramine, kasutasid ajakirjanikud sarnastest olukordadest rääkides siiski teistsuguseid sõnu, näiteks kiusamist. Ajakirjanik N23 tõdes, et kui allikas pani käe põlvele, siis ta ei pidanud seda ahistamiseks, aga alles hiljem mõtles, et sama meeskolleegidele ei tehta.

Seega defineeritakse ahistamist valimi puhul pigem sõimamise, karjumise, „trollimise“ või mõlisemise kaudu ning ennast võidakse ka ennast ebamugavasse olukorda sattumise eest kasvõi pisut süüdistada. Ahistamiseks peetakse süstemaatilist tegevust ning mõned ajakirjanikud minu valimist rõhutasid ka ahistamise tõlgendamisel olulise nüansina füüsilise tegevuse olemasolu.

3.2 Naisajakirjanike tajutud kogemused ahistajatega

Ajakirjanikele on Eestis lihtne ligipääs, nende meiliaadressid on avalikud ning mõnel puhul ka lauatelefonide numbrid. Seetõttu on lugejatel väga lihtne jõuda otse ajakirjanikuni. Ajakirjanik N33 kirjeldas üht kommentaatorit, kes pidevalt ründavaid kirju saadab ja ajakirjanikele hüüdnimesid annab, keskealise mehena, kes teeb seda isiklikust vihast ettevõtte ühe juhtivfiguuri vastu. Järelikult ei pruugi rolli mängida ajakirjanike endi töö, vaid pigem see, kelle heaks nad töötavad. Ajakirjanik N33 tõi välja, et ahistajad võivad ka seda järjepidevalt teha, paistmata väsivat.

N(33): „Ja see püsikommentaator aktiveerub umbes kord kuus, kammib terve portaali läbi ja tulistab kirju. Täiskuu kandis aktiveeruvad need hullud. No on nii. (Naerab).“

Minu valimi puhul pöörduetakse politsei või juristi poole harva. Üks ajakirjanik N59 rääkis, et ta sõbranna, kes töötab samuti ajakirjanikuna, vajas juristi abi ahistava kommentaatoriga.

N(59): „See oli tõesti ahistamine, kus ilmusid ükskõik, mis tema loo all solvavad kommentaarid... No pilkavad kommentaarid selle kohta, et tema tütar elab välismaal ja kuidas kolleeg käib tal külas.“

Ajakirjanik N32 kirjeldas üht kommentaatorit, kes on vaimse tervise pärast raviasutuses ning saab abi. Seega võib ründaja olla vaimsete probleemidega inimene. Ajakirjanik rõhutas, et kui keegi lubab end ära tappa ajakirjaniku lugude pärast ning pole teada, kas tal on tõsi taga või mitte, tekitab see tugevat pinget.

N(32): „Ta kirjutab kirju, et ta tapab end ära ja on ebameeldiv kirju lugeda, sest ei tea, mis on selle taga. Ei tea, kas keegi tegeleb sellega ja kas peaks kuidagi reageerima. Me teame täna, et ta on raviasutuses kinni ja ta saab ravi, aga kui näiteks toimetusse tuleb tudeng ja ta saab kirja, et tema töö pärast tapab end keegi ära, siis see hirmutab korralikult ära.“

Internetis tekkivate konfliktide põhjuseks märkis üks ajakirjanik ühtse tõe puudumise teatud teemadel. Teine reporter pidas ründava tagasiside põhjuseks kellegi jaoks ebamugava teema kajastamist.

N(51): „Ja negatiivne tagasiside on enamasti see, kui tõde on kellelegi ebameeldiv või suisa vastik olnud. See on ründav ja manipuleeriv tagasiside. Kui oled kuhugi herilasepessa susanud.“

Lugejad võivad teha tugevaid üldistusi tema vanuse ja soo puhul, andes sellega ajakirjanikule mulje, et ajakirjanik on vaid enda vanuse või soo tõttu ebakompetentne teemat või valdkonda kajastama.

N(23): „See tegi haiget, kui päevast päeva loed, et lapsajakirjanik, absoluutne loll ja nii edasi. [---]Ütles, et ma olen noor tibi ja mida ma aru saan üldse sellest kõigest. Et lahendamise kohtus. See on selline stigma, millega peab igapäevaselt tegelema.“

Ajakirjanikud peavad arvestama, et nad võivad saada põhjendamatu negatiivset tagasisidet lisaks lugejatele ka allikatelt, kellega nad on uudisloo valmimiseks suhelnud. Ajakirjanik N35 rääkis, kuidas talle helistati süsteemselt, seda ka pühade ajal, ning tihedad kõned olidki tema meelest juba ahistamine. Sama ajakirjanik defineeris olukorda „vaimse terrorina“, seega võib järeldada, et säärane süsteemne ahistamine on miski, mis tekitab ka stressi ja pinget.

Lisaks sellele märkis ajakirjanik N59, et pinget tekitavad ka tugevad ootused ajakirjanikele, kuna mõnikord võib spetsialist eeldada, et ajakirjanik teab valdkonnast juba kõike olulisemat.

N(59): „Ma tundsin end väga-väga ebamugavalt. Ma ei näidanud välja, et tunnen end riivatult, vaid tunnistasin, et ei ole end lugenud.“

Et ajakirjanikud üldiselt helistavad intervjuueeritavatele, on looga seotud allikate käsutuses ajakirjanike telefoninumbrid, mida võib ka kurjasti ära kasutada. Ajakirjanik N23 rääkis, kuidas talle saadeti öösiti survestavaid sõnumeid, sest ta kajastas raha väljapressimist, allika jaoks ebamugavat teemat.

N(23): „Ähvardati kohtuga ja looga seotu saatis sõnumeid öösel, et olen lits...“

Võimupositsioonil, prominentsete inimeste negatiivsed kommentaarid mõjuvad vähemalt ühe näite puhul tugevamalt, kui anonüümsete netikommentaatorite omad. Intervjuueeritavad töid mitmel korral välja poliitikuid ründajate rollis siis, kui kajastati poliitikute suhtes ebamugavat teemat. Näiteks rääkis ajakirjanik N22, kuidas ta kirjutas erakondadest loo, mis rääkis erikohtlemisest. Pärast seda ütles poliitik, et ta on ajakirjanikus pettunud.

N(22): „Nüüd saame jälle läbi, aga mul oli väga halb tunne. Väga pikka aega. Siiani mõtlen sellele. Ei olnud hea kogemus.“

Teise näitena tõi N46 välja poliitiku, kes kutsus reporterit „litsakaks nooreks“, kuna ta kajastas poliitiku jaoks ebamugavat teemat.

N(46): „Siis ütles poliitik ülemusele, et ma olen litsakas noor, mille peale oli ülemus öelnud, et litsakas võib olla, aga noor ammugi mitte. (Naerab.)“

Ründamist poliitikute märkis veel ajakirjanik N32, kes kirjutas arvamuse, millel polnud poliitikutega üldse pistmist, kuid sai ühe Eesti poliitiku käest ründavaid kommentaare.

N(32): „Tol hetkel üks naissoost poliitik valas ikka korralikku sappi ja verbaalset okset isiklikult minu suunas. See oli ikka väga ebameeldiv, kuigi eesmärk oli tuua välja, et alati ei ole asjad nii lihtsad.“

Autoriteetide kriitika mõjuvõimu tõi välja ka raadioajakirjanik, kes ütles, et kui anonüümne inimene ta kõne kehvaks peab, ei mõju see ajakirjanikule.

N(37): „Kui näiteks Anu Lamp ütleks seda, siis ma võtaks seda kuulda. Aga kui üks helistaja ütleb, siis ma ei saa seda südamesse võtta.“

Minu valimist selgus, et poliitikud ründavad ajakirjanikke siis, kui kajastatakse teemat, kus poliitikud on käitunud avalikkuse jaoks negatiivselt. Konkreetsematest lugudest rääkides selgus, et ükski juhtumitest polnud seotud „kollase meedia“ tähelepanuga, vaid lood seisnedki poliitikute tegudes, mis tekitasid avalikku huvi.

Mitmed teised ajakirjanikud tõid välja, et anonüümseid netikommentaare on raske tõsiselt võtta, kuna inimesed peituvad võltsidentiteedi taha, julgemata nime alt samasisulist sõnumit edastada. Järelikult ei taha nad nime alt sama öelda.

3.2.1 Negatiivne tähelepanu seoses ajakirjaniku sooga

Kuigi paljud intervjuueeritavad tõid välja, et nad arvavad, et neid ei solvatud nende soo vaid ameti tõttu, märkisid mõned küsitletutest, et neid just sel põhjusel rünnatud ongi. Ajakirjanik N23 märkis, et naised ei tohi eksida, kuna nende suhtes ollakse karmimad.

N(23): „[---]vanem naissoost kolleeg ütles, et tema saab samamoodi neid kirju ja naised ei tohi eksida. Mehed tohivad. Tippajakirjanikud ei saa lubada mitte mingitki eksimist, sest naiste suhtes ollakse palju karmimad. Näiteks just karmimate teemade puhul, sest „naise koht on ju kodus“.“

Sama täheldas veel ajakirjanik N35b, kes sõnas, et tema naisena saab rohkem kriitikat kolleegidelt. Ta leidis, et ehk on asi selles, et ta ise on tagasisidevõimelisem ja seetõttu julgetakse tema tööd rohkem kritiseerida.

Lisaks erinevale suhtumisele märkisid ajakirjanikud reaalselt ohtu, mida nad naistena tunnevad rohkem. Ajakirjanik N33 tõi välja, et naised on tema arvates bioloogilises ebaeelises füüsilise tõttu ning mehed ei pruugigi mõista, et naised hirmutavad hullunud fännid või ahistajad rohkem, kui mehi:

N(33): „Et kui peame kujutama, et on hullunud fänn, kes on toimetuse ees, et meid rünnata või meile vastu astuda, et oleme juba füüsiliselt palju suuremas ohus, kui 120 kilo kaaluv meeskolleeg. /---/ Tead, selline pisendamine käib patriarhaalse suhtlemisviisi juurde. /---/ Et ühiskond mõistaks paremini sugude ebavõrdsuse

dünaamikat, et kui me saame vihakirja, et see on paraku meie maailmates kaks erinevat asja.“

Ajakirjanik N35 tõi välja, kuidas ta tajus samuti bioloogilist erinevust, kui teda survestasid suured tursked mehed, kuigi ta ei tundnud enda väitel tol hetkel hirmu. Selle väljatoomine näitab, et erinevus jäi ajakirjanikule siiski silma.

Stereotüüpi, et naise koht on köögis ning ta on „loll tibi“, tõi ajakirjanik N23 välja enda pihta suunatud kommentaarides. Lisaks sellele on kommentaariumis välja toodud sama ajakirjaniku positsiooni saavutamise abiellumise kaudu.

N(23): „Öeldakse seda ka, et ju ma olen mõne Eesti rikka mehe võtnud abikaasaks, et kuidas ma muidu sellist tööst saaksin teha. [---] Ma arvan, et nad ei saa neid vihjeid, et oled kellegi magamise tõttu enda positsioonile jõudnud.“

„Alaarenenud litsist juudi orjaks“ kutsuti ühel puhul ajakirjanik N28 seetõttu, et ta avaldas tõlkeartikli, kus räägiti eestlastest pigem negatiivses toonis, seega ei selgunud üht kindlat joont, miks ajakirjanikke „litsiks“ tituleeriti, tõenäoliselt piisab selleks vaid naiseks olemisest.

Ajakirjanikku (N32) on poliitiku ignorantsusest kutsutud „mitte midagi saavutanud nooreks tütarlapseks“, rõhutades just viimase sõnaga ajakirjaniku sugu, mis järelikult poliitiku meelest oli tol hetkel oluline välja tuua. Ometi on konkreetne ajakirjanik (N32) saanud auhindu enda töö eest ja kirjutanud ka palju uurivaid lugusid.

N(32): „Kusjuures just hiljuti oli küll üks näide, kus Eesti tuntud poliitik kutsus mind mitte midagi saavutanud nooreks tütarlapseks, kelle esimene uuriv lugu see oli.“

Lisaks sellele tõi üks intervjuueritav (N23) välja noore neiu narratiivi, mida tema allikad on kasutanud. Seda kasutasid koolidirektorid ning ka poliitikud, kuid ajakirjanik pole sama täheldanud meessoost ajakirjanike puhul. Ühtlasi loovad allikad ajakirjanikuga (N23) lihtsalt füüsilise kontakti näiteks käe puudutamisega.

N(23): „See noore neiu narratiiv. Mingi hästi lihtne uudis oli ja nad suhtusid ka, et noor neiu. Noori reportereid tullakse käperdama ka.“

Noore neiu temaatikaga kaasneb „naine ei saa aru“ narratiiv, kus ajakirjanikule selgitatakse protsess algusest peale lahti, kuigi ajakirjanik (N23) seda selgitustööd ei vaja.

N(23): „Kui on poliitiliselt keerulisemad teemad, siis hakatakse teemasid nullist lahti seletama, et nahunii oled naine ja midagi aru ei saa, et lubage ma seletan.“

Mitmed ajakirjanikud tõid välja, et naisena on just ehk lihtsam mõni lugu kätte saada. Üks ajakirjanik mainis ka viisakust, näiteks käe pakkumist ehitusplatsil kuhugi kõrgele ronimisel, mis on tema arvates just tore.

3.3 Ahistamise ja agressiivse käitumise tagajärjed

Ajakirjanikud, keda intervjuerisin, käitusid sarnastes olukordades erinevalt. Ajakirjanik N33 ütles, et ta reaktsioon ründavale või ahistavale käitumisele oleneb olukorrast. Kui ta on näiteks üksinda, siis on seda raskem läbi elada kui kolleegidega sellest rääkides, sama kinnitas veel üks intervjueritu. Teine ajakirjanik tõi aga välja, et tema ei solvu ega võta südamesse seda, millest võib järeldada, et tema ei pruugi kommentaaridele reageerida, kuid see ei tähenda, et need kellelegi teisele emotsionaalselt haiget ei teeks.

Intervjueritud suhtuvad enda turvatundes erinevalt, nii näiteks ei ole üks ajakirjanikest (N35) enda elule ajakirjanikuna töötades ohtu tundnud, kuigi teda on üritatud noore ajakirjanikuna ära osta ja lisaks sellele ka toimetuses korruptsioonisüüdistust uurides allika poolt olnud revolvriga ähvardatud, kui ajakirjanik tõi korruptsioonijuhtumi avalikkuse ette. Siiski ei võtnud ajakirjanik ähvardust tõsiselt:

N(35): „Ühel hetkel lükkas pintsakuhõlma kaugemale ja näitas, et tal on revolver vöö peal. Sellega kaasnes lause, et mis nüüd saab sellest loost. (Naerab). Ignoreerisin seda ja tegin oma loo ikka valmis. Hirmu ei tekkinud, see oli naljakas, kuidas omavalitsuse juht arvab, et ta võib tulla revolvriga toimetusse... Ma ei võtnud seda tõsiselt.“

Paar ajakirjanikku valimist tõdesid, et ei ole kunagi teada, millal on kirja või kommentaari saatnud inimene, kes päriselt ohustab ajakirjaniku tervist. Seetõttu ütles ajakirjanik N33 ei soovi kirjadele vastata, sest ei tea, kas selle saatja võib vastusest saada innustust ajakirjanikku edasi ahistada. Üks intervjueritavatest (N35b) märkis, et ta pidas esialgu meelevaldseks, et iga inimene saab temaga ühendust võtta ja ta tööd kritiseerida, kuid hiljem see tunne kadus.

N(35b): „Esimesel aastal mulle tundus nii meelevaldne, et mu lugude all on mu nägu ja nimi, et põhimõtteliselt iga mats võib mu tööd kritiseerida.“

Lisaks hirmu ja ebamugavuse tundmisele võivad ka ründavad või surmasooviga kirjad ja kommentaarid tekitada teisi ebameeldivaid emotsioone. Üks ajakirjanik tõi välja, et kellegi võõra poolt talle halva soovimine õhnestab turvatunnet, kuid seda just võõraste puhul. Lähedaste kriitika ei mõju talle samamoodi. Ajakirjanik kirjeldas olukorda, kus võõras talle halba soovib, omadussõnadega „vastik“ ja „ilge“.

N(33): „Kui ma kirjutan midagi isiklikku, mis on hinge avamine, siis teeb see õudselt haiget. Raputab mingit baasturvatunnet. Raske on mõelda, et kuskil on keegi, kes ainult ei mõtle sinust halvasti, vaid ta reaalselt soovib sulle halba. See eristab tavalisest olukorrast, et üks ikka oleme kellegagi tülli läinud või kellelegi liiga teinud oma elamisega, aga, et kuskil keegi võõras võib sind sedasi vihata... Et noh... Ma ei tea... Vastik.... Ilge.“

Ahistamise tagajärjed on ajakirjanike arvates väga tõsised. Üks ajakirjanik (N33) tõi välja, et ta ise pidi minema haiglasse abi saama, kuna oli süsteemse ahistamise ohver.

N(33): „Kas ma just ei rääkinud, et ma lõpetasin haiglas? (Naerab.) Skaalal kümme noh. Ma olen kindel, et see võib inimese tappa.“

Ajakirjanikuga nõustus veel üks intervjuueeritav, kes mainis, et sama kogevad kõik avaliku elu tegelased, näiteks poliitikud. Praktiliselt kõik intervjuueeritud ajakirjanikud nentisid, et süsteemne kius tekitab tugevat stressi, kuid sellega õpib aja jooksul toime tulema või tekib „paks nahk“. Kuigi ajakirjanikud rõhutasid, et valdkonnas kauem töötades ei võeta negatiivseid kommentaare enam tõsiselt, otsis ajakirjanik N35 aga kinnitust enda kogemustele ahistamisega, lausudes, et „ikka ju elad emotsionaalselt [ahistamist] läbi“.

Kui „paksu nahka“ pole veel tekkinud, sest töökogemust on vähe, võivad põhjendamatud negatiivsed kommentaarid mõjutada väga tugevalt, häirides und. Lisaks võib negatiivne tagasiside panna mõtlema valdkonnast lahkumisele, nagu märkis ajakirjanik (N23), kellel oli veel vähe tööstaaži.

N(23): „Pärast online’is töötamist ma tugevalt kahtlesin, et kas jätkan valdkonnas... Sest ma sain nii palju negatiivset tagasisidet, et olen loll tibi ja midagi ei tea. Kui sa

oled nõrga närvikavaga, siis ei taha seda kuulda, et oled halb, oskamatu ja... Siis ei peagi vastu.“

Pidev negatiivne tagasiside võib mõjutada ajakirjaniku edaspidist tööd. Ajakirjanik N22 märkis, et talle tekitavad ründava kommentaarid palju stressi, mille tõttu kannatab järgmiste uudiste kvaliteet.

Siiski rõhutasid mitmed ajakirjanikud, et kommentaarid pole vaid negatiivsed ning mõned inimesed algatavad asjakohased diskussioonid. Kõik ajakirjanikud, keda intervjuerisin, leidsid, et üldiselt on netikommenteerimine positiivne, kuna algatab diskussiooni ja sealt võib kasvada välja mõni uus teema, mida on oluline kajastada. Kuigi üldiselt toodi välja püsikommentaatoreid negatiivselt, on ühel intervjueritaval ka säärane kommentaator, kes ta artiklite alla toetavaid kommentaare jätab.

3.3.1 Toimetulekustrateegiad põhjendamatult negatiivse tagasisidega

Valimis rõhutasid paljud ajakirjanikud, et igasuguse negatiivse ja põhjendamatu kriitika nad kas „neelavad alla“ ning see kogemus tuleb ühes tööstaažiga. Kuna ajakirjanikud töötavad üldiselt ka lähestikku ametikaaslastega, võivad kolleegid ise tulla toetama, nagu tõi välja üks ajakirjanikest.

N(51): „Ega väga kelleltki... Kui selle pangetäie sõimu saad kaela, siis töötad ju külge külje kõrval ja lauanaaber ikka kuuleb.“

Kuigi ajakirjanikud normaliseerisid ahistavaid kommentaare ja väitsid, et neid see ei mõjuta tööstaaži kasvades, märkisid paar intervjueritavat, et on praktikante või uusi kolleege pidanud kas lohutama, toetama või hoiatama, et toimetusel on teatud püsikommentaatorid, kes sõimavad ja solvavad.

Ajakirjanikud kipuvad lisaks probleemi ignoreerimisele tegelema negatiivse tagasisidega ka huumori abil. Üks ajakirjanik tõi näite, kus ta printis lugejalt saadud kirja välja, võttes kriitikat naljana. Sedasi vähendab ajakirjanik ka kriitiku mõju ja jõudu.

N(33): „Siis sain ma hästi nunnu kirja, mis on mul ka välja prinditud töö juures. Oli lihtsalt üks lause. “Tere, ma ütlen Teile ausalt, Te ei meeldi mulle.” (Naerab.) Siuke nunnu noh, et inimene võtab aega oma päevast, et otsida minu meiliaadress ja kirjutada mulle.“

Paaril korral vähendasid ajakirjanikud anonüümsete kommentaaride mõju ja jõudu aga nende varjunimede üle naerdes. Ajakirjanikud tõid välja anonüümset kommentaatorid „Nunnukiisu“ ja „Ajuhälvik“ ning tõdesid, et selliste nimedega kommentaaride jäetud sõnumit on raske, isegi võimatu tõsiselt võtta. Kriitika üle nalja tegemist mainisid mitmed ajakirjanikud. Üks neist selgitas, et see ongi tavapärane viis mitte lasta kriitikal endale haiget teha.

N(37): „Teeme alati musta huumorit selle kohta, sest seda ei saa tõsiselt võtta.“

Huumor ja ahistava käitumise üle naermine paistis kohati olema aga kaitsemehhanism, mis jätab väliselt mulje, et ajakirjanik ei võta kommentaari tõsiselt, kuid samas tunnistati, et kommentaar häiris siiani.

N(22): „Aga jah, ma muretsen praegu. Kui peaksin temaga tegema intervjuu, siis äkki ütleb, et ma olen halb inimene ja minuga on halb rääkida. (Naerab).“

Intervjuueeritavad märkisid, et nende kolleegid toetavad neid ahistamisjuhtumite puhul, ning kolleegid kinnitavad, et kõigil juhtub ja sellised kommentaarid on normaalsed. Siiski märkisid paar ajakirjanikku, et kuigi neile kinnitatakse nii kolleegide kui pereliikmete poolt, et ei tohi kommentaare südamesse võtma, „ketravad“ nad siiski kommentaare hiljem endamisi läbi, kulutades sedasi enda energiat. Seega võib kolleeg küll kinnitada, et kõik saavad sarnaseid kommentaare, aga kommentaari sisu võib siiski jääda ajakirjanikku häirima. Lisaks sellele tuleb arvestada, et pereliikmed ja kolleegid ei pruugigi osata anda kõige paremat tuge ja nõu negatiivse tagasisidega toimetulemiseks, nagu tõi välja ajakirjanik N23, et võid küll kurta lähedastele, kuid nemad pole psühholoogid, kes oskaksid aidata sedasi, et kommentaar ei jääks siiski edasi häirima.

Seega on ajakirjanike intervjuude põhjal võimalik negatiivsete kommentaaridega tulla toime huumori ning kolleegide toel, samas rõhutati mitmel juhul, et siiski jäävad kommentaarid häirima.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Bakalaureusetöö eesmärk uurida oli Eesti naisajakirjanike ahistamise tajumist allikate ning kommentaatorite poolt, et mõista probleemi nüansse ning ajakirjanike poolt tajutud ahistamise vorme. Tahtsin ka teada saada, kuidas sellega ajakirjanikud tegelevad ning kas kommentaatorite ja allikate agressioonil võivad olla ka tõsisemad tagajärjed.

4.1 Järeldused ning diskussioon

1. Millistes vormides avalduva lugejate- ja allikate-poolse agressiooni ja ahistamisega on Eesti naisajakirjanikud oma tööalases elus kokku puutunud?

Lähtudes Nilssoni ja Örnebringi (2016) uuringust eeldasin juba enne töö kirjutamist, et probleem lugeja- ja allikapoolse *online*-ahistamisega ajakirjanike suunal eksisteerib. Minu valimi põhjal leidis see eeldus kinnitust.

Intervjuude põhjal puutuvad allika- ja lugejapoolse kiusu ning -ahistamisega kokku üldiselt kõik ajakirjanikud olenemata soost, kuid tuginedes Rootsis (Nilsson ja Örnebring, 2016) ja tuginedes maailmas (International Women's Media Foundation, 2013) läbi viidud uuringutele, rünnatakse naisajakirjanikke internetis rohkem.

Ka minu valimist selgus, et osa ahistavatest kommentaaridest olid väga konkreetselt suunatud just naiste pihta, kutsudes neid alandavate sõnadega ja rõhutades „noore laps- või tibiajakirjaniku“ narratiivi, seega on kommentaator pidanud vajalikuks ajakirjaniku sugu rõhutada, nagu mängiks see kommentaatori jaoks olulist rolli.

Ajakirjanikele anti negatiivset tagasisidet kas e-maili või telefoni teel, kuna ajakirjanike kontaktid on internetis võrdlemisi lihtsasti leitavad. Mitmel juhul võeti ajakirjanikega ühendust väljaspool tööaega, mis sekkub juba inimese personaalsesse ruumi.

Mitmed ajakirjanikud tõid välja, et anonüümsete kommentaatorite sõnumit ei võta nad nii tõsiselt kui võimupositsioonil olevate inimesti oma. Kuna ajakirjanikud puutuvad tööalaselt kokku ka poliitikutega, selgus, et konfliktseid lugu kajastades võivad võimupositsioonil allikad muutuda ahistajateks.

a. Milliseid juhtumeid ja käitumisviise defineerivad naisajakirjanikud ise selgelt ahistamisena?

Bakalaureusetööst selgus, et intervjuueeritavate kogemuste põhjal defineeritakse rünnakuid harva ahistamisena. Juhtumeid, kus olukorda kirjeldati konkreetselt ahistamisena, iseloomustas järjepidev agressioon. Seega tajusid ajakirjanikud ahistamisena järjepidevat ebameeldivat käitumist.

Ajakirjanikud tõid harva välja, et mõni konkreetne olukord oli nende jaoks ahistav käitumine. Ahistamine oli selgelt mitmel juhul ajakirjaniku jaoks seotud järjepideva tegutsemisega, aga seda tõid välja pigem nooremad ajakirjanikud.

Täheldasin intervjuudest, et nooremad ajakirjanikud märkasid ka rohkem seksuaalse diskrimineerimisega seotud olukordasid. Valimi põhjal pidasin põhjuseks seda, et viimastel aastatel pööratakse üha rohkem tähelepanu võrdsele kohtlemisele. Nooremad ajakirjanikud kasutasid ka sõna „ahistamine“ julgemalt, vanemad ajakirjanikud aga pigem rõhutasid, et *online*-kiusamine ei ole ahistamine.

Ahistamise defineerimisel mainisid mitmed füüsilist aspekti. Füüsilise käitumise puhul on lihtsam tõmmata piir sobiva ja ebasobiva vahel, verbaalse puhul on oht üksteist valesti mõista suurem. Sel põhjusel ilmselt ka rõhutati just füüsilist osa ahistamisest, kuna see on üheseltmõistetavam.

b. Millised juhtumid ja käitumisviisid on naisajakirjanike hinnangul ahistamise defineerimisel keerulisemad?

Mitmed ajakirjanikud rõhutasid, et netikommentaarid ei ole ahistamine ning ka solvamine ei kuulu ahistamise või agressiooni alla. Ometi, paludes neil ahistamist defineerida, toodi tihti välja ebasobiv käitumine ohvri jaoks. Ahistamiseks pidasid ajakirjanikud ka personaalsesse

ruumi tungimist, milleks võib pidada kommentaare ajakirjaniku isiku suunal, millel pole mitte mingit seost ajakirjaniku avaldatud looga. Kui ajakirjanikud aga rääkisid kommentaaridest, mis solvasid just nende isikut, ei defineerinud aga keegi seda ahistamisena.

Järelikult minu valimis ei taheta enda kogemusi üldiselt ahistamiseks pidada ning neid kogemusi eelistatakse näha kas „halli alana“ või siis hoopiski anti käitumisele teine nimi, näiteks solvamine, ründamine, lahmimine või räuskamine.

Naisajakirjanikega vesteldes selgus, et seksuaalne ahistamine on veel ebaselge ala, kuna pisut otsiti ahistajale õigustust näiteks liigse alkoholitarbimisega ahistatava poolt. Seksuaalset ahistamist defineeriti pigem verbaalse keeldumise kaudu, kuigi inimene võib ebamugavust näidata üles ka kehakeelega.

Praegu räägitakse meedias rohkem naiste õigustest ning keerulisemalt defineeritavatest olukordadest, liikumine #metoo on jõudnud ka Eestisse, mis on algatanud vastavasisulise diskussiooni ka siin. Katri Lamesoo (2017) doktoriväitekirjast selgus, et Eesti meditsiiniõed ei defineeri seksuaalset ahistamist ahistamisena. Sama selgus ka naissoost ajakirjanikke intervjuuerides, seega meie ühiskonnas võib sama toimuda ka teistes ametikohtade esindajatega, näiteks naissoost poliitikute ja politseinikega.

2. Millised on Eesti naisajakirjanike poolt kasutatavad lugejate ja allika-poolse ahistamisega toime tulemise strateegiad?

Ajakirjanikud nõustusid, et kolleegide toel on ahistamisega lihtsam toime tulla, sest nemad on sarnases olukorras suure tõenäosusega olnud. Pikema tööstaaziga ajakirjanikud rõhutasid, et „paks nahk“ tekibki töö käigus ning ründav suhtumine on paratamatus, millega tuleb leppida.

Minu bakalaureusetööst selgus, et ahistamine ja üleüldine põhjendamatu negatiivne tagasiside on ajakirjanike endi väitel paratamatus ja isegi normaalsus, mis käib ajakirjanikutööga kaasas. Vähesed rõhutasid, et sellega ei tohiks leppida.

Selliste kogemuste pisendamine või normaalsuseks tituleerimine võib edasi kanduda aga ka ühiskonnas mujale. Kui probleemiga tegeleda vaid endale pidevalt kinnitades, et nii ongi, võib ahistajate lubamatu käitumine internetist edasi kolida *offline*-sfääri. Kuigi „paks nahk“ on ajakirjanike väitel võtmesõna ahistajatega tegelemiseks, võib stress kuhjuda, kuni ajakirjanik

töö maha paneb, depressiooni küüsi langeb või hoopis alkoholist abi otsib. Selline probleemi nentimine, aga selle ignoreerimine pole erakordne ilmselt ka teistes valdkondades, seega tuleks ahistamisest just avalikult rääkida, et tõmmata tähelepanu lubamatule käitumisele.

Hiljuti esile kerkinud Igor Mangi juhtum, kus paljud naised läksid pärast esimese ohvri loo avaldamist meediasse näitas, et kuigi nii sotsiaalmeedias kui lugude kommentaariumis süüdistati tihti ka ohvreid ning teemat naeruvääristati, on probleemist rääkimine loodetavasti samm edasi selliste ahistajate süüdimatu tegutsemise lõpetamiseks.

a. Kuidas mõjutab lugejate ja allikate ahistamine naisajakirjanikke nende endi arvates?

Ajakirjanikud, keda intervjuerisin, nõustusid üsna üksmeelselt, et ründavad kommentaarid kas ei mõjuta neid pika tööstaži tõttu või siis tehakse kolleegidega teema üle nalja või otsitakse tuge. Ahistavatelt kommentaaridelt võeti ajakirjanike väitel huumori ja naljatlemisega võim ja jõud ära.

Minu valimi puhul pisendasid mõned ajakirjanikud enda kogemusi ahistajatega, seega võivad ajakirjanikud ise tekitada enda jaoks selliselt ebaselge ala, mis on lubatav ja mis lubamatu käitumine allika või lugeja poolt.

Shanahan (2017) tõi välja, et pidev ahistavate kommentaaride saamine võib tekitada ajakirjanikus suurema enesetsensuuri. Enesetsensuur võib lõppeda aga sellega, et olulistest teemadest ei räägita ega arutata ning ajakirjanikud võtavad ise endalt osa sõnavabadusest ära.

Kuigi ajakirjanikud viskasid kommentaatorite üle nalja, kes neid solvasid, võib säärane toetumine huumorile mitte kõigile sobida. Pealegi võib huumorile toetumine olla vaid kaitsemehhanism kommentaaride eest, mis teevad tegelikult haiget. Mitmel korral rõhutasid ajakirjanikud, et kuigi nad räägivad ahistavatest kommentaaridest pere või kolleegidega, jäävad mõned kommentaarid neid häirima pikemaks ajaks.

Ajakirjanikud rõhutasid, et netikommenteerimine on iseenesest diskussiooni algatajana hea idee ning konstruktiivsed kommentaarid ja tagasiside on just oodatud.

Kuna ühiskonnas toimub üha aktiivsem diskussioon naiste õiguste ning diskrimineerimise osas, saaksin tööd laiendada tulevikus meessoost ajakirjanikke intervjuerides, et saada ülevaade sellest, kuidas nemad tajuvad allikate ja kommentaatorite ahistamist.

4.2 Meetodi kriitika ja edasised uuringud

Kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodi kriitikaks peetakse selle ebatäpsuse tõttu, sest inimeste kogemusi ei saa võrrelda mingisuguse skaalaga (Kalmus, Masso, Linno, 2015).

Siiski oli kvalitatiivne sisuanalüüs minu töö puhul mõistlik meetod, sest inimeste kogemusi ei saa teisiti koguda ja analüüsida. Kvantitatiivselt saaks uurida sarnase teema puhul näiteks *online*-kiusu esinemist, kuid seal võiks tekkida probleemiks kiusamise defineerimine.

Olin enne töö kirjutamist üsna vähe nii delikaatsete temadega kokku puutunud, seega ei osanud ehk kõige õigemaid küsimusi esitada. Kuigi töötan ajakirjanduses, olen säärase isiklike lugudega pigem vähe kokku puutunud. Intervjuu küsimused oleksid mõnede intervjuude puhul pidanud palju rohkem uurima ahistavate kommentaaride kohta, liikusin pisut tööstressi poole, mis polnud minu töö fookus. Seetõttu pidin jätma osa kogutud andmetest analüüsist välja, kuna need polnud relevantsed.

Töös jätsin ajakirjanikud anonüümseks. Sellega kaasneb küll tõsiasi, et mõned lood jäävad rääkimata, kuna muutusid ühe ajakirjanikuga (N33) rääkides väga detailseks ning isiku kaitsmiseks tuli osa välja jätta. Kuigi ajakirjanik ütles, et ta julgeb ka avalikult rääkida, usun, et anonüümsus on säärase teema puhul oluline, et saaksin kuulda lugudest, millest avalikult ehk ei soovita rääkida.

Keeruline oli leida alati ka sobiv aeg intervjuueeritavatega, kuna ajakirjanikel on tihtipeale päevad väga täis planeeritud ning isegi poole tunni leidmine on raske. Siiski tulid ajakirjanikud mulle väga vastu ning olid nõus isegi enda vabadel päevadel minuga suhtlema. Ühtlasi ei olnud vahet, kas ajakirjanik töötab minuga sama kontserni heaks või mitte, kõik intervjuueeritavad aitasid mind kas soovitustega, keda intervjuuerida, või siis leidsid ise aja minuga rääkimiseks. Kuna intervjuueerisin vaid 12 ajakirjanikku, tuleb probleemi paremaks mõistmiseks läbi viia veel uuringuid.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöös uurisin Eesti naissoost ajakirjanike kogemusi lugejate- ja allikatepoolse ahistamisega. Bakalaureusetöö eesmärk oli saada paremat aimu, kuidas tajuvad Eesti naissoost ajakirjanikud ahistamist. Täpsemalt soovisin ka teada saada, kuidas ajakirjanikud sellega hakkama saavad ning mis võivad olla pikaajase süstemaatilise ahistamise tagajärjed. Soovisin ka uurida seda, kas ajakirjanikud üldse kasutavad enda kogemustest rääkides sõna „ahistamine“ või kõnelevad nad läbielatud teiste sõnade ja terminite kaudu, pehmedades kogemust.

Kasutasin kvalitatiivset meetodit, viies kaheteistkümne ajakirjanikuga läbi poolstruktureeritud intervjuud ning analüüsid neid hiljem kvalitatiivse sisuanalüüsi kaudu. Kasutasin seda, et jätta alles ajakirjanike endi sõnad ja kirjeldused, et kanda töös edasi nende „häält“.

Intervjuudest selgus, et ajakirjanike ahistamine ei ole üsna tõenäoliselt ka Eestis võõras probleem. Ei saa tulemusi küll kaheteistkümne intervjuu põhjal üldistada, kuid ajakirjanikud tõid välja, et ka nende kolleegid on ahistava käitumisega kokku puutunud ning see on nende arvates suuresti üks osa ajakirjaniku elukutsest.

Intervjuudest tuli esile see, et ahistavat käitumist defineeritakse ka teiste sõnade kaudu, näiteks „kiusamise“ ja „terrorina“. Intervjueeritavad leidsid, et süstemaatiline ahistamine võib lõppeda kas depressiooni, valdkonnast lahkumise või tõsiste terviseprobleemidega. Seksuaalse ahistamise puhul leidsid paar ajakirjanikku, et probleem eksisteerib ning seda pisendatakse tugevalt. Nooremate ajakirjanike puhul panevad ahistajad kahtluse alla ajakirjanike kompetentsi „noore tibi“ narratiivi kaudu.

Ahistamise ja seksuaalse ahistamise uurimine Eesti kontekstis on oluline, kuna vaatamata demokraatlikule riigikorrale esineb ka siin seksismi ning ahistamise normaliseerimine ei aita selle kaotamisele kaasa. Ahistamisest on oluline rääkida, et probleemi paremini mõista ja loodetavasti ka otsida sellele lahendusi.

SUMMARY

The subject of my bachelor's thesis is Estonian female journalists' experiences with harassment and aggression from their readers and sources.

The main goal of this thesis was to get a better understanding how female journalists themselves see harassment and aggression towards them. I wanted to know how the journalists deal with the harassment and what might be the results of consistent harassment. Another aim of the thesis was to find out if the journalists in my sample describe their experiences with the word „harassment“ or do they use different expressions, to tone the harassment down.

For my qualitative research, I used semi-structured interviews that I conducted with 12 journalists. I analyzed the interviews via content analysis to describe how journalists themselves felt in certain situations by their own words and descriptions.

The main findings of my research were that the harassment of female journalists is apparent in Estonia like it is in many other countries. Interviewees admitted that their coworkers have had to put up with harassment as well and it is a part of journalists' life.

The expression „harassment“ was described by the journalists sometimes as „terror“ or „bullying“. Interviewees said that constant harassment might escalate to something much worse like depression and health issues. Journalists might also leave the field because of the harassment. When it comes to sexual harassment, some journalists said that the problem exists in Estonia but it is underestimated a lot. Younger journalists' skills are discredited by harassers because of journalists' age and gender.

It is important to analyze harassment and sexual harassment in Estonia because sexism is apparent in Estonia as well and ignoring the problem will not make it go away. It is also important to speak about harassment and aggression to find solutions to it.

KASUTATUD KIRJANDUS

Andersson, J. (2017). For too long, female journalists have been subject to sexual harassment, assault and discrimination. We're here to make sure that never happens again. *Independent*, 3. november. Kasutatud 05.01.2018 <http://www.independent.co.uk/voices/sexual-harassment-journalism-take-a-stand-abuse-assault-sexism-a8035336.html>

Chen, G., M., Pain, P., Chen, V., Y., Mekelburg, M., Springer, N., Troger, F. (2018). *'You really have to have a thick skin': A cross-cultural perspective on how online harassment influences female journalists*. The University of Texas, School of Journalism.

Citron, D. (2009). Law's Expressive Value in Combating Cyber Gender Harassment. *Michigan Law Review*, 108(3), 373-415.

Dura, S. (2015). Medical and social approaches regarding the concepts of human aggression and violence. *Acta Medica Transilvanica*, 20(2), 33-34.

Ellison, L. ja Akdeniz, Y. (1998). Cyber-stalking: the Regulation of Harassment on the Internet. *Criminal Law Review, December Special Edition: Crime, Criminal Justice and the Internet*, 29-48.

Ezzy, D. (2002). *Qualitative Analysis: Practice and Innovation*. Crows Nest, NSW: Allen & Unwin.

Feinstein, A., Audet, B., Waknine, E. (2014). Witnessing images of extreme violence: a psychological study of journalists in the newsroom. doi:10.1177/2054270414533323

France, L. (2017). Savannah Guthrie is latest female journalist to report sexual harassment live on air. *Cable News Network (CNN)*, 30. november. Kasutatud 06.01.2018 <http://money.cnn.com/2017/11/29/media/women-journalists-lauer-fired/index.html>

Hanitzsch, T., Hanusch, F. (2012). Does gender determine journalists' professional views? A reassessment based on cross-national evidence. *European Journal Of Communication*. doi:10.1177/0267323112454804

Hanitzsch, T., Hanusch, F. (2012). Does gender determine journalists' professional views? A reassessment based on cross-national evidence. *European Journal of Communication*, 27(3), 257-277.

Hardin, M. ja Shain, S. (2005). Female Sports Journalists: Are We There Yet? „No“. *Newspaper Research Journal*, 26(4): 22-35.

International Press Institute. (2017). Journalists in Finland face 'unprecedented' levels of online abuse. *Ifex*, 22. september. Kasutatud 12.01.2018
<https://www.ifex.org/finland/2017/09/22/journalists-online-abuse/>

International Women's Media Foundation: Global Research Project Investigates Violence Against Women Journalists. (2013). Kasutatud 04.01.2018
<http://www.iwmf.org/blog/2013/12/02/global-research-project-investigates-violence-against-women-journalists/>

Ivask, S. (2017). TÜ meediauurija: Eesti ajakirjanikke ohustab läbipõlemine. *Novaator*, 11. oktoober. Kasutatud 10.12.2017 <https://novaator.err.ee/635625/tu-meediauurija-eesti-ajakirjanikke-ohustab-labipolemine>

Kalam, L. (2015). *Spordiajakirjaniku töö Eesti Päevalehe, Postimehe ja Õhtulehe sporditoimetuste näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Kasutatud 22.04.2018
<http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kanarbik, L. (2018). Mihkel Kärmas: pärast "Pealtnägija" saadet on meiega ühendust võtnud umbes 50 naist, kes süüdistavad Igor Mangi seksuaalses ahistamises. *Delfi Publik*, 11. mai. Kasutatud 21.05.2018 <http://publik.delfi.ee/news/inimesed/mihkel-karmas-parast-pealtnagija-saadet-on-meiega-uhendust-votnud-umbes-50-naist-kes-suudistavad-igor-mangi-seksuaalses-ahistamises?id=82067983>

Kantor, J., Twohey, M. (2017). Harvey Weinstein Paid Off Sexual Harassment Accusers for Decades. *The New York Times*, 5. oktoober. Kasutatud 21.05.2018
<https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html>

Karu M., Soo K., Biin H., Lamesoo K., Meiorg M., Masso M. ja Turk P. (2014) Sooline ja seksuaalne ahistamine töökohal. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kasutatud

28.12.2017

https://www.sm.ee/sites/default/files/contenteditors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_anal_uusid/Sotsiaalvaldkond/sooline_ja_seksuaalne_ahistamine_tookohal_veebi.pdf

Kärmas, M., Gavronski, A. (2018). "Pealtnägija": mitu naist süüdistavad Igor Mangi seksuaalses ahistamises. *ERR*, 9. mai. Kasutatud 21.05.2018
<https://www.err.ee/830003/pealtnagija-mitu-naist-suudistavad-igor-mangi-seksuaalses-ahistamises>

Lamesoo, K. (2017). *Social Construction of Sexual Harassment in the Post-Soviet Context on the Example of Estonian Nurses*. Doktoritöö. Tartu Ülikool, sotsioloogia eriala.

Long, C. (2018). Brazil's female sports journalists take stand against sexual harassment. *The Guardian*, 27. märts. Kasutatud 28. 03. 2018
<https://www.theguardian.com/world/2018/mar/27/brazil-sports-journalists-women-sexual-harassment-campaign>

Marshall, A-M. (2005). *Confronting Sexual Harassment: The Law and Politics of Everyday Life*. London: Routledge.

Nielson, E, G. (2018). Danish submarine entrepreneur denies journalist's murder as trial starts. *Reuters*, 8. märts. Kasutatud 25.05.2018 <https://www.reuters.com/article/us-denmark-submarine-trial/danish-submarine-entrepreneur-denies-journalists-murder-as-trial-starts-idUSKCN1GK14N>

Nikkolo, M. (2010). *Ajakirjanike töörahulolu kujundavad tegurid*. Magistritöö. Tartu Ülikool, majandusteaduskond.

Nilsson, M, L. ja Örnebring, H. (2016). Journalism Under Threat: Intimidation and harassment of Swedish journalists. *Journalism Practice*, 10(7), 880-890.

North, L. (2015). The Currency of Gender: Student and Institutional Responses to the First Gender Unit in an Australian Journalism Program. *Journalism & Mass Communication Educator*, 70(2), 174 – 186.

O'Leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*. Los Angeles : SAGE Publications.

- Olson, L. (2017). The #MeToo movement comes to sports, a reckoning long overdue. *The Athletic*, 21. detsember. Kasutatud 21.05.2018 <https://theathletic.com/192516/2017/12/21/the-metoo-movement-comes-to-sports-a-reckoning-long-overdue/>
- Peel, M. (2017). Maltese journalist Caruana Galizia was assassinated, says her son. *Financial Times*, 17. oktoober. Kasutatud 20.05.2018 <https://www.ft.com/content/d410b136-b34b-11e7-a398-73d59db9e399>
- Reich, Z., Thomas, H. (2013). Determinants of Journalists' Professional Autonomy: Individual and National Level Factors Matter More Than Organizational Ones. *Mass Communication and Society*, 16 (1), 133–156.
- Reiljan, P. (2005). *Eneseväljendus identiteet ja grupitunne küberruumis*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala.
- Reinardy, S. (2009). Female Journalists More Likely To Leave Newspapers. *Newspaper Research Journal*, 30(3), 42-57.
- Reporters Without Borders: Safety Guide for Journalists. (2015). Kasutatud 12.12.2017 <https://rsf.org/en/guidelines-and-advice>
- Rowney, J-A. (2018). What is the #MeToo movement? The meaning behind Time's Up Campaign that Oscars actors are supporting. *Mirror*, 5. märts. Kasutatud 21.05.2018 <https://www.mirror.co.uk/3am/celebrity-news/metoo-oscars-meaning-times-up-12116545>
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. Kasutatud 18.01.2018. <http://samm.ut.ee/valimid>
- Shanahan, M. (2017). *Journalism, Online Comments, and the Future of Public Discourse*. London: Routledge.
- Soolise võrdõiguslikkuse seadus. (07.07.2015) *Riigi Teataja I*. Kasutatud 2.01.2018 <https://www.riigiteataja.ee/akt/738642?leiaKehtiv>
- Stanek, L. (2016). Online hate, how do we understand it and how do we approach it. Kasutatud 03.01.2018 http://www.fesbp.hu/common/pdf/Hate_Speech_Stanek_20160519.pdf
- Sullivan, J. R. (2012). Skype: An Appropriate Method of Data Collection for Qualitative Interviews? *The Hilltop Review*. 6(1), 54-60.

- Tosso, E. (2007). Kommentaatorite suhtumine *online* kommentaariumite regulatsiooni. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala.
- Valenti, J. (2016). Insults and rape threats. Writers shouldn't have to deal with this. *The Guardian*, 14. aprill. Kasutatud 04.01.2018
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/apr/14/insults-rape-threats-writers-online-harassment>
- Vasli, K. (2018). Politsei algatas ahistamises süüdistatava Igor Mangi osas menetluse. *Delfi*, 10. mai. Kasutatud 21.05.2018 <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/krimi/politsei-algatas-ahistamises-suudistatava-igor-mangi-osas-menetluse?id=82060833>
- Viik, K. (2018). Küberahistamine ajab naised veebist minema. *Feministeerium*. Kasutatud 12.04.2018 <https://feministeerium.ee/kuberahistamine-ajab-naised-veebist-minema/>
- Viscovi, D., Gustafsson, M. (2013). Dirty Work Why Journalists Shun Reader Comments. T. Olsson (Toim), *Producing the Internet: Critical Perspectives of Social Media*. (lk 85-101). Göteborg: Nordicom.

LISAD

Lisa 1

Intervjuukava

Kuna suhtlesin ajakirjanikega juba enne intervjuusid piisavalt palju, olime teietamiselt läinud üle sinatamisele. Bakalaureusetöö eesmärki olin samuti ajakirjanikele varem tutvustanud, enne intervjuusid rääkisime sellest põgusalt üle.

Sissejuhatus

- Kui kaua oled tegelenud ajakirjandusega?
- Mis teemasid Sulle meeldib kõige rohkem kajastada?
- Mis teemad on põhilised, mida kajastad/mille kajastamist kõige tihedamini ette tuleb?

Negatiivse tagasisidega juhtumid, ahistamine

- Missugune on selline üldine, tavapärane tagasiside (teemale)? (Siin toon välja üksikhaaval need suuremad teemad, mis ajakirjanik välja toob)
- Kas on ka mingisuguseid teemasid, mille puhul tuleb tõenäolisemalt negatiivset tagasisidet?
- Oled Sa nõus rääkima mõnest konkreetsemast kogemusest negatiivse tagasisidega? Mis siis juhtus?

Ahistamise tagajärgedega tegelemine, toetuse otsimine, ohutunde teadvustamine

- Kuidas Sa tol hetkel selle olukorraga tegelesid?
- Kas ja kelle poole sa sel hetkel toetuse ja abi saamiseks pöördusid?
- Oled Sa kuulnud, kas ka mõni kolleeg on sarnase olukorraga rinda pistnud? Kui jah, siis uurin edasi, millega oli tegu.
- Mis Sa arvad, millist rolli mängis nende kaasuste juures sinu/autori sugu?
- Kas oled kuulnud, et meeskolleegidel juhtub sarnaseid asju?

- Kuidas Sa võrdleksid enda turvatunnet praegu selle ajaga, kui Sa veel ei töötanud ajakirjanikuna? Oled Sa end kunagi tundnud realselt ohustatuna mõne kommentaari või kirja tõttu?

Stressiallikad ning üldisem arvamus

- Mis on Sinu üldine suhtumine netikommentaatoritesse?
- Kui suureks, mõjukaks probleemiks pead Eestis tugevat negatiivset tagasisidet ajakirjanike suunal?
- Mis on Sinu arvamus - kui suureks stressiallikaks võib ajakirjanikule järjepidev tugev põhjendamata negatiivne tagasiside osutada?
- Mis on veel ajakirjanike tüüpilised stressiallikad?
- Kirjelda aga palun neid aspekte töös, mis teevad ajakirjanikuameti nauditavaks?
- Kas selle teema juures jäi sul veel midagi rääkimata? Midagi, mille kohta ma ei osanud ise küsida? Kuulan hea meelega.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Greete Palgi

(sünnikuupäev: 08.11.1995)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Eesti naisajakirjanike kogemused agressiivsete ja ahistavate *online*-kommentaaridega, mille juhendaja on Maria Murumaa-Mengel
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 1.05.2018